

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI

IVANA PALČIĆ BORIĆ

**INFORMACIJSKA I INFORMATIČKA PISMENOST -
GENERACIJSKE RAZLIKE**

Diplomski rad

Mentorica: prof. dr. sc. Sonja Špiranec

Zagreb, siječanj 2018.

SADRŽAJ

1.	UVOD	1
2.	DEFINIRANJE POJMA INFORMACIJSKE PISMENOSTI	2
3.	KORELACIJA INFORMACIJSKE PISMENOSTI I OBRAZOVANJA	4
3.1.	NAUČITI KAKO UČITI	4
3.2.	KONSTRUKTIVIZAM I KONEKTIVIZAM	5
3.3.	INFORMATIČKA PISMENOST NIJE INFORMACIJSKA PISMENOST	6
3.4.	PREOKRET U OBRAZOVANJU	7
3.5.	OBRAZOVANJE OSOBA TREĆE ŽIVOTNE DOBI	9
4.	MODELI INFORMACIJSKIH VJEŠTINA	11
5.	ULOGA NARODNE KNJIŽNICE U PROGRAMIMA INFORMACIJSKE PISMENOSTI	15
6.	ISTRAŽIVANJE PROVEDENO U NARODNOJ KNJIŽNICI	17
6.1.	ISTRAŽIVANJA PROVEDENA U SVIJETU I KOD NAS	17
6.2.	UVOD U ISTRAŽIVANJE I OPIS PROBLEMA	19
6.3.	CILJ I SVRHA ISTRAŽIVANJA	20
6.7.	METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	21
6.8.	REZULTATI ISTRAŽIVANJA	22
6.8.1.	OPĆA PITANJA ZA UPOZNAVANJE SUDIONIKA ANKETE	22
6.8.2.	GRUPA PITANJA ZA POTVRDU PRVE I TREĆE HIPOTEZE	24
6.8.3.	GRUPA PITANJA ZA POTVRDU DRUGE I TREĆE HIPOTEZE	28
7.	ANALIZA REZULTATA ANKETE	33
8.	ZAKLJUČAK	38
	LITERATURA:	40
	UPITNIK ZA DJECU	43

INFORMACIJSKA I INFORMATIČKA PISMENOST - GENERACIJSKE RAZLIKE

U suvremenom društvu znanja, osobno produktivan pojedinac jest onaj koji zna kako učiti. Pojedinac koji zna kako očitati osposobljen je za kvalitetan i kompetetivan život. Te se vještine i sposobnosti stječu ne samo kroz formalno obrazovanje, nego i kroz cjeloživotno učenje u obliku informacijskog opismenjivanja.

Kako živimo u svijetu brzih tehnoloških promjena, u kojem proizvodimo znanja više nego ga možemo asimilirati, znanje počiva van pojedinca, organizirano na način da je dostupno svima koji imaju vještine pronalaženja, vrednovanja, organiziranja i odabiranja informacija, te naposljetku integriranja u postojeće znanje.

S ciljem istraživanja informacijske pismenosti korisnika narodne knjižnice, ovaj se rad temeljio na rezultatima provedene ankete te na raznovrsnoj literaturi koja je pružila teorijska uporišta. Polazne pretpostavke ovoga rada bile su da će rezultati ankete pokazati razlike u stupnju informacijske pismenosti kod oprečnih skupina ispitanika, ovisno o njihovoj dobi i iskustvu, te progovoriti o potrebi informacijskog opismenjavanja i to potencijalno usmjereno prema predškolskoj populaciji, kao cjeloživotnog učenja, što će korisnicima omogućiti djelovanje u postojećem društvu znanja, a cjelokupnoj zajednici neprestan razvoj i napredovanje.

INFORMATION AND IT LITERACY – GENERATIONAL DIFFERENCES

In a modern knowledge society, a person who is personally productive is one who knows how to learn. An individual who knows how to learn is qualified for a quality and competitive life. These skills and abilities are acquired not only through formal education but also through lifelong learning in the form of information literacy.

As we live in the world of fast technological changes in which we produce knowledge more than we can assimilate, knowledge rests outside the individual, organized in a way that is accessible to anyone who has the skills of finding, evaluating, organizing and selecting information and ultimately integrating into existing knowledge.

With the aim of exploring the information literacy of the users of the public library, this work was based on the results of the survey conducted and on a variety of literature that provided the theoretical insights. The underlying assumptions of this paper were that the results of the survey would show differences in the level of information literacy among the opposing groups depending on their age and experience and talk about the need for information literacy, potentially directed towards the pre-school population, as lifelong learning, enabling users acting in the existing society of knowledge , and the entire community constantly developing and advancing.

1. UVOD

Informacijski pismena osoba, najkraće rečeno jest ona koja je naučila kako učiti. Prepoznaje svoju potrebu za informacijom, zna kako je i gdje pronaći, zna kako integrirati novu informaciju u svoje postojeće znanje, kako je koristiti i dati drugima na korištenje.¹

Takva je osoba pripremljena za cjeloživotno učenje, koje je pretpostavka za kvalitetno i aktivno sudjelovanje u suvremenom društvu.

Općeprihvaćeno mišljenje je da je formalno obrazovanje temelj i osnova za svladavanje kompetencija potrebnih za kvalitetan i aktivan život u društvu, odnosno da su osobe koje su svoje formalno obrazovanje davno završili prepušteni samostalnom snalaženju i savladavanju brzog napretka tehnologije i asimiliranju mnoštva novih informacija. Potpora formalnom obrazovanju stoga jest knjižnica. Uloga koju ima narodna knjižnica kao izvor znanja i informacija samo je jedna od onih koje nudi. Ostale podrazumijevaju ulogu mjesta javnog okupljanja, ulogu ustanove koja nudi pristup kulturi, znanju i informacijama, koja prosljeđuje društvenu i kulturnu orijentaciju, koja pozornost usmjerava na pravo na informaciju, pismenost, cjeloživotno učenje, kulturu, zabavu i osobni rast i razvoj.²

Profesor H. R. Huse, još 1933. godine raspravlja o "nepismenosti pismenih"³. Njegova se nepismenost odnosi na obrazovni sustav u kojem učenici znaju pročitati i izgovoriti riječ, ali je ne razumiju.⁴ Iako se to odnosi na vrijeme prije pojave televizije i interneta, i danas ova sintagma predstavlja jednak izazov za "učitelje"⁵ kako mlađih tako i starijih generacija. Djeca su pri tom u svojoj informatičkoj pismenosti, informacijski nepismena, a osobe starije životne dobi u svojoj informacijskoj pismenosti informatički nepismena.

---

¹ Špiranec, Sonja; Banek Zorica, Mihaela. Informacijska pismenost: teorijski okvir i polazišta. Zagreb: Zavod za informacijske studije, 2008. Str. 29.

² Stropnik, Alka. Knjižnica za nove generacije: virtualni sadržaj i usluge za mlade. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013. Str. 20-21.

³ Huse, H.R. The illiteracy of the literate. New York: D. Appleton- Century, 1933.

⁴ Gorman, Michael. Postojana knjižnica: tehnologija, tradicija i potraga za ravnotežom. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006. Str. 44.

⁵ Prema hrvatskoj enciklopediji učitelj je "osoba koja nekoga nečemu poučava ili vodi u odrastanju". Hrvatski enciklopedija. URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62934> (2017-10-03)

Stoga je svrha ovog rada istražiti, analizirati i prikazati trenutno stanje informacijske pismenosti korisnika narodnih knjižnica i to na uzorku učenika petog razreda osnovne škole i osoba treće životne dobi⁶ te na osnovi rezultata istraživanja i literature predložiti osmišljavanje radionica informacijske pismenosti u narodnoj knjižnici, knjižnici u zajednici.

2. DEFINIRANJE POJMA INFORMACIJSKE PISMENOSTI

Sintagma informacijska pismenost u većini izvora navedena je kao ključna vještina za pronalaženje informacije potrebne za rješavanje nekog problema, upita⁷. Ključne riječi su dakle, pismenost, informacija, ali i kritičko mišljenje potrebno da bi se informacija vrednovala, odnosno da bi se prepoznala kao potrebna.

"*Pismenost*, u užem smislu, sposobnost čitanja i pisanja. Pojam pismenosti višeznačan je i mijenja se u skladu s informacijskim formama koje nameće razina tehnološkog i civilizacijskog razvoja društva. Kako su se kanali obavijesti širili izvan tiskane riječi tako se i pojam pismenosti nije više ograničavao na sposobnost čitanja i pisanja."⁸

"*Informacija ili obavijest* (lat. *informatio*: nacrtak, predodžba, pojam, tumačenje), skup podataka s pripisanim značenjem, osnovni element komunikacije koji, primljen u određenoj situaciji, povećava čovjekovo znanje. Čovjek posjeduje znanje koje je stekao rođenjem, a dalje ga stječe iskustvom, učenjem i informiranjem (obavješćivanjem). Preko svojih osjetila čovjek prima informacije u obliku skupova podataka."⁹

Definicija kritičkog mišljenja je "*sposobnost objektivne procjene informacija kako bi se stvorila odluka ili sud o nečemu*". Ono uključuje vješto i aktivno stvaranje koncepata, primjenu, analizu, sintezu i procjenu informacija koje prikupljamo promatranjem, iskustvom, refleksijom, racionaliziranjem, komunikacijom i učenjem¹⁰.

---

⁶ Encyclopaedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/science/old-age> (2017-11-26)

⁷ Špiranec; Banek Zorica. Str.2.

⁸ Hrvatska enciklopedija. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48456> (2017-10-03)

⁹ Hrvatska enciklopedija. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=27405> (2017-10-03)

¹⁰ Kinfo. URL: <http://kinfo.rtl.hr/djeca-2/skolarci/vjestine-koje-svako-dijete-razvijati-rjesavanje-problema-kriticko-misljenje/> (2017-10-03)

Pojam pismenosti dakle, u prvom redu podrazumijeva temeljnu osnovnu pismenost, vještine čitanja i pisanja. Stoga je znanje čovječanstva počivalo na tiskanim izvorima, a temeljna je pismenost, slijedom bivala osnova za kvalitetno funkcioniranje u društvu.¹¹

No, kao što je definirano u enciklopedijskom rječniku, pojam pismenosti "mijenja se u skladu s informacijskim formama koje nameće razina tehnološkog i civilizacijskog napretka društva"¹².

Informacijska pismenost ili prema Špiranec, kako je s pravom nazivamo krovna pismenost, u sebi asimilira sve do sada poznate pismenosti. Osim osnovne, knjižnične i medijske, tu su i funkcionalna i informatička pismenost.¹³ Ove potonje su te koje će se kroz ovaj rad protezati kao primarne za prilagodbu istraživnog uzorka populacije, suvremenom društvu.

Funkcionalna pismenost omogućava prilagođavanje pojedinca društvenim promjenama. Iako su te promjene uglavnom tehnološke naravi, ona podrazumijeva sposobnost pridobivanja drugog znanja usmjerenu ka zadovoljavanju osobnih potreba i razvoja.¹⁴

Informatička se pismenost često upotrebljava se kao sinonim za informacijsku pismenost jer se krivo tumači da će tehnologija riješiti sve probleme informacijske dostupnosti i njezina korištenja. Ona se odnosi na tehnološki praktične vještine, a informacijska se bavi sadržajima, koji su i razlog korištenja tehnologijom.¹⁵

Za napredovanje i kvalitetno snalaženje u društvu, za prilagođavanje društvenim promjenama i potrebama, osoba treba biti svjesna vlastite informacijske potrebe, treba znati prepoznati informaciju koja će joj riješiti problem. Informacija „primljena u određenoj situaciji povećava čovjekovo znanje“¹⁶, stoji u enciklopedijskom rječniku. A povećava ono znanje stečeno rođenjem, *iskustvom, učenjem i informiranjem!* Upravo sposobnost

---

¹¹ Špiranec; Banek Zorica. Str. 84.

¹² Hrvatska enciklopedija. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48456> (2017-10-03)

¹³ Špiranec; Banek Zorica. Str. 87.

¹⁴ Isto. Str. 84-85.

¹⁵ Isto. Str. 86.

¹⁶ Hrvatska enciklopedija. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=27405> (2017-10-03)

pronalaženja, selektiranja, logičkog povezivanja, organiziranja i korištenja tih informacija, trebao bi biti cilj svakog pojedinca. To je obrazac ili model za snalaženje u bilo kojoj novoj životnoj situaciji.

3. KORELACIJA INFORMACIJSKE PISMENOSTI I OBRAZOVANJA

3.1. NAUČITI KAKO UČITI

Kvalitetno znanje zahtijeva kvalitetno učenje. To je proces koji se uči i koji nužno traje. Znati kvalitetno učiti jest oruđe primjenjivo u svakom životnom kontekstu, stoga u brzom i površnom društvu modernog doba tu vještinu treba naglašavati, usavršavati i razvijati..¹⁷

Michael Gorman u svojoj knjizi *Postojana knjižnica*¹⁸ navodi tri univerzalna načina učenja:

- „učenje iz iskustva – činimo to od početka ljudskog roda;
- učimo od drugih koji znaju više od nas (učitelja, gurua i sličnih) te
- učimo služeći se ljudskim zapisima – nešto što većina ljudi čini tek posljednja dva stoljeća.“

Sukladno tome, Gormanovo iskustvo učenja služenjem ljudskim zapisima može se shvatiti kao odrednica informacijski pismenih ljudi 21. stoljeća u širem smislu.¹⁹ Kako se dakle radi o učenju, potrebno je kratko se osvrnuti na teorije učenja i na njihovu praktičnu primjenu u obrazovanju.

---

¹⁷ Jerčić, M; Sitar, J. Učimo učiti: ŠTO je kvalitetno znanje i KAKO ga stjecati. Zagreb: Element, 2013. Str. 168-171.

¹⁸ Gorman, Michael. Postojana knjižnica : tehnologija, tradicija i potraga za ravnotežom. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006. Str. 120.

¹⁹ Zubac, A; Tufekčić, A. Informacijska pismenost u svijetu i Hrvatskoj.// Vjesnik bibliotekara Hrvatske 57, 4(2014), Str. 221-238. URL: <http://hrcak.srce.hr/142320> (2017-10-03)

Špiranec navodi kako postoje dvije vještine koje su ključne za svakog pojedinca koji želi biti kvalitetno funkcionalan u suvremenom društvu. Ako ih naučimo i integriramo u svoj način funkcioniranja, moći ćemo se snaći u svakoj životnoj situaciji.

To su rješavanje problema i kritičko mišljenje. Za to je potrebno naglašavati kognitivne i kritičke vještine mišljenja u svrhu razabiranja korisnih i relevantnih informacija koje će pojedinac iskoristiti u izgradnji vlastitog znanja.²⁰

3.2. KONSTRUKTIVIZAM I KONEKTIVIZAM

Izgradnja znanja integriranjem novih informacija u postojeće znanje, odnosno konstruktivan proces učenja teorija je učenja i kognicije koja je za zahvaliti teorijskom konceptu konstruktivizma koji se pripisuje misliocima kao što su Dewey, J.Piaget, L. Vygotski i J. Bruner.²¹

Konstruktivizam naglašava potrebu da pojedinac bude aktivni sudionik u svom učenju, zahtijeva da se znanje izgrađuje kao vlastito razumijevanje. Učenici tako svoje znanje stječu ne samo od učitelja; pri tom se misli na zastarjeli oblik ex katedra nastave; nego i kroz niz postavljenih pitanja i pronalaženja odgovora samostalnim istraživanjem.²²

Da bi mogli riješiti problem, da bi postojalo kritičkog mišljenja, djeca trebaju imati potrebne informacijske vještine i znanja za istraživanje informacijskih izvora. Time će biti aktivni u traženju relevantnih informacija, surađivati će u aktivnostima poput stvaralačke rasprave, biti će odgovorni u planiranju strategije traženja informacija za njihovu svrhu, i postati će metaučenici u čijem će se pristupu učenju i traženju moći vidjeti napredak u korištenju informacijskih resursa za izradu zadaća, npr. projekt.²³

Na konstruktivizam se sazrijevanjem tehnologije 90tih godina 20og stoljeća nadovezao konektivizam. Konektivistička promišljanja počivaju na uvjerenju da znanje prebiva izvan pojedinca pa strategija upravljanja znanjem i učenjem uključuje i izgradnju i

---

²⁰ Špiranec; Banek Zorica. Str. 7-8.

²¹ Isto. Str. 10.

²² Herring, James E. Internetske i informacijske vještine: priručnik za učitelje i školske knjižničare. Zagreb: Nediljko Dominović, 2008. Str. 5.

²³ Isto. Str. 7.

ustrojavu konekcija. „Znati što, nadomješta se sa znati gdje i znati kako, tj. vještinama i sposobnošću gdje i kako pronaći rješenje.“²⁴

Konektivizam, dakle, potiče potrebu uvođenja e-učenja u obrazovne sustave. To je oblik učenja u kojem je temeljna komponenta informacija dostupna na globalnoj informacijskoj infrastrukturi, u virtualnom mrežnom prostoru. Nastavnik prestaje biti **jedini izvor** informacija, a tekstualna nastavna pomagala dobivaju konkurenciju u informacijama dostupnim na mreži.

No, u praksi se to korištenje tehnologije uglavnom svodi na otvaranje pretraživača i ukucavanje ključnih riječi što se nikako ne može izjednačiti s osmišljenim i kritički utemeljenim pretraživanjem informacija, kao što se ni pronalaženje informacija ne može izjednačiti sa pronalaženjem relevantnih i vjerodostojnih informacija koje će polučiti znanje.²⁵

3.3. INFORMATIČKA PISMENOST NIJE INFORMACIJSKA PISMENOST

Špiranec napominje kako se ulaskom tehnologije u razrede i domove te stasanjem internetske generacije, Google generacije, koja tehnologiju doživljava kao način života, širi opće mišljenje o iznimnoj lakoći kojom se ta generacija koristi tehnologijom, te zabluda da im je znanje na "pladnju". Upravo ta mogućnost velikog izbora dostupnih informacija, može izazvati nesigurnost i nesnalaženje pojedinaca čemu se može doskočiti upravo obrazovanjem, odnosno *osposobljavanjem* da samostalno formuliira svoju potrebu, da zna načine kako pronaći izvore kojima će tu potrebu moći zadovoljiti te kako će vrednovati i koristiti ono što mu je zaista potrebno.²⁶

Brojna istraživanja upućuju na problematiku ponašanja internetske generacije unutar obrazovnog procesa. Ona pokazuju da je internetskoj generaciji web prvo mjesto pristupa informaciji, što dovodi do slijedećih zaključaka:

Učenici nemaju razvijene mehanizme razlikovanja dobre od loše informacije, bitan im je brz pristup informaciji, i skloni su odustati ako informacija nije odmah dostupna.

---

²⁴ Špiranec; Banek. Str. 13.

²⁵ Isto. Str. 108.

²⁶ Isto. Str. 108.

Informacija je postala nešto što su saznali od nekog drugog, bez uloženog truda da se istraži i provjeri njezina istinitost. Tako korištenje informacija iz tuđeg rada postaje vlastito istraživanje, provedeno „on line“.

Zbog lakog pristupa i preusmjeravanja na različite informacije, djeca često ne mogu ostati fokusirana na primarni objekt pretraživanja.

Pouzdaју se u prvi pronađeni rezultat radije nego da se pozabave daljnjim istraživanjem, i korištenjem vlastitih sposobnosti u izvršavanju zadatka.

„Izreži“ i „Zalijepi“ metoda učestali je obrazac ponašanja, čak i bez temeljitog čitanja i vrednovanja informacije.²⁷

S obzirom na opisane značajke današnje generacije, nameće se zaključak da su skloni prihvatiti sve što im se nudi na internetu, bez dodatnog promišljanja ili vrednovanja onoga što su pronašli. Brzina rješavanja zadatka, jednostavnost pristupa informaciji, nezahtevnost bilježenja pronađenih informacija prednosti su koje učenici vide u korištenju interneta kao izvora znanja i informacije.²⁸

3.4. PREOKRET U OBRAZOVANJU

Dosadašnje, formalno tradicionalno obrazovanje kojem je znanje konačni produkt, odnosno konačni oblik koji se prenosi s "učitelja na učenika", nije dostatno u suvremenom društvu, u kojem znanje zastarijeva ukoliko se ne nadograđuje novim spoznajama. Drugim riječima, digitalno doba i pojava nove Google generacije, označili su potrebu za preokretom u strukturi obrazovanja.

Kako se informacijsko opismenjivanje najbolje ostvaruje upravo problemskom i istraživačkom nastavom, pri čemu se polazi od problema istraživanja, najvažnije je pronaći najrelevantniji odgovor.

---

²⁷ Purcell, K...(et all.). How teens do research in digital world: Part II: The mixed impact of digital technologies on student research. URL: <http://www.pewinternet.org/2012/11/01/part-ii-the-mixed-impact-of-digital-technologies-on-student-research/> (16.1.18.)

²⁸ Špiranec; Banek Zorica. Str. 109-110.

U potrazi za odgovorom ključnu ulogu ima informacija.²⁹ Iz toga proizlazi da bi programi obrazovanja i osposobljavanja pozornost trebali usmjeriti na:

1. „procjena vještine razlikovanja vjerodostojnih od nevjerodostojnih informacija
2. sinteza- sposobnost izgradnje valjane argumentacije koja se izvodi iz raznih izvora
3. istraživanje ili aktivnost promišljenog i planiranog pretraživanja, otkrivanja ili diseminacije vjerodostojnih i relevantnih informacija
4. učenje iz prakse tj. čineći unutar autentičnih disciplinarnih zajednica
5. pregoravanje ili fleksibilnost djelovanja i rezoniranja u transdisciplinarnoj okolini za stvaranje domišljatih ili alternativnih rješenja“³⁰

Informacijska pismenost pretpostavlja konstantnu izgradnju tijekom svih razina formalnog obrazovanja. Tijekom te vertikale učenici imaju opetovane mogućnosti za pretraživanje, vrednovanje, upravljanje i primjenu informacija koje su prikupili iz raznih izvora ili stekli u okviru kontekstualiziranih istraživačkih metoda.³¹

Stoga se iste kategoriziraju na slijedeći način:

- vještine lociranja:
pronalaženje informacija različitih oblika (elektroničke tiskovine, slikovne i tekstualne, videozapisi i mape), pronalaženje informacija posredstvom stručnjaka i/ili drugih pojedinaca
- vještine koje se odnose na razumijevanje i korištenje informacija:
postavljanje pitanja, odabir vrednovanje i odbacivanje, kombiniranje informacija iz različitih izvora, priopćavanje najrelevantnijih, predstavljanje
- poticanje pozitivnih stavova i vrijednosnih sudova u odnosu na informacije koji uključuju:

---

²⁹ Špiranec; Banek Zorica. Str. 98.

³⁰ Isto. Str. 111.

³¹ Isto. Str. 111.

1. svijest da je informacijska pismenost instrument učenja,
2. svijest da je učenje proces koji traje cijeloga života,
3. istinoljubivost i njegovanje znanstvenog pristupa³²

Obrazovanje je jedan od temeljnih stupova svake zajednice, društva, države, pa globalno i cijelog svijeta. Bez obrazovanja nema ni osobnog ni društvenoga napretka.

Iako se vidovi obrazovanja najčešće odnose na formalno (u literaturi se obrazovanje najčešće razvrstava u formalno i neformalno), neformalno (neobvezno, dobrovoljno) obrazovanje svakako preuzima važnu ulogu u općem napretku svakog pojedinca, a slijedom toga i cijeloga društva.

3.5. OBRAZOVANJE OSOBA TREĆE ŽIVOTNE DOBI

Prema Lemme (1995) primarno starenje obuhvaća normalne fiziološke procese, koji su neizbježni, i posljedica su prolaznosti. Sekundarno se starenje odnosi na patološke promjene koje su posljedica vanjskih čimbenika tijekom godina, a uspješno starenje promatra se kao promjenjiv proces na kojeg utječu okolinski faktori te se time biološko starenje ne zaustavlja, ali mu se daje konotacija mogućnosti da se postigne zadovoljstvo sa sobom.³³

Iako je starost kronološki posljednje razvojno razdoblje u životnom vijeku, ono je još uvijek razvojno.

Sve je izraženija potreba ljudi da uče čitav radni vijek kako bi bili sposobni odgovoriti zahtjevima stalnih i brzih promjena u proizvodnji. Takav stav pomaže održati mladenačku znatiželju i slijediti interese te postavljati vlastite ciljeve.³⁴

Ipak, kako se radi o osjetljivoj dobnoj skupini treba obratiti pozornost na osobine i mogućnosti te dobne skupine. Osobe koje pristupaju učenju imaju različite fizičke, senzorne, intelektualne, interes i psihološke osobine i mogućnosti. S obzirom na tu podjelu, pod

---

³² Špiranec; Banek Zorica. Str. 114.

³³ Tomečak, Marija, Štambuk, Ana; Rusac, Silvia: Promišljanje starenja i starosti – predrasude, mitovi i novi pogledi. Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja 2014, Vol 50, br 1, str 36-53.

³⁴ Polić, Rajka. Odgoj za starost kao mogućnost emancipacije. URL: <https://hrcak.srce.hr/2397> (2017-10-12)

pretpostavkom da osoba ima fizičke osobine potrebne za pristup i korištenje tehnologije, pozornost se pridaje pažnji kao preduvjetu intelektualne vještine. S obzirom na mnoštvo podražaja koji nas okružuju, a ograničenost senzornih i mentalnih kapaciteta, javlja se potreba za vještinom selekcioniranja informacija.³⁵

Kako kvaliteta života u informacijskom društvu nalaže korištenje tehnologije, to mnogim starijim osobama predstavlja problem. Problem na koji nailaze osobe starije životne dobi je u brzom napretku tehnologije koji je teže pratiti ako ne koriste tehnologiju kroz praktične zadatke, kroz potrebe posla, komunikaciju s bližnjima. To dovodi do demotivacije, pružanja otpora, a time i do neznanja u korištenju tehnologijom. Zato je važno osobe starije životne dobi poticati na aktivnost, motivirati na učenje, na usvajanje navika koje će dovesti do ostvarenja cilja, a to je kvaliteta života i aktivno sudjelovanje u zajednici.³⁶

Da bi sam proces učenja bio efektivan, on treba biti potaknut osobnom željom, a ne produkt pritiska društva ili nametnut. Osoba treba uvidjeti cilj u svladavanju programa za informacijsko opismenjivanje, pa je potrebno utvrditi što osobi treba, i koliko može, da bi joj se olakšala svakodnevica. Osoba koja će imati ulogu učitelja treba prije svega imati puno strpljenja, treba izbjegavati osjećaje neuspješnosti, demotivacije, pojednostaviti prikaze postupka, znati prenijeti znanje.³⁷

---

³⁵ Trivić, Miloš; Pavličević, Elizabeta; Mašće, Irena. E-obrazovanje osoba treće životne dobi. //Novi pristupi sustavu cjeloživotnog obrazovanja/ Nadrljanski, Mila; Nadrljanski, Đorđe. Split: Redak, 2016. Str. 231-236

³⁶ Isto. Str. 231-235.

³⁷ Isto. Str. 231-235.

4. MODELI INFORMACIJSKIH VJEŠTINA

Kako bi knjižnice mogle preuzeti ulogu informacijskog opismenjivanja, potrebno je, osim razumijevanja pojma, upoznati i različite koncepte informacijske pismenosti. Iako ih možemo „svesti pod navodnik“ traženja, pronalaženja i vrednovanja informacija, postoje razrađeni modeli koji pomažu u osvješćivanju svakog pojedinog koraka pri informacijskom opismenjivanju.³⁸

Model koji predstavlja profesorica Christine Bruce³⁹, "Sedam lica informacijske pismenosti", govori o sedam koraka koje bi pojedinac trebao svladati da postane informacijski pismen:

Informatička pismenost – preduvjet informacijske pismenosti danas. Glavnina informacija danas je dostupno u elektroničkom je obliku pa pri informacijskom opismenjivanju korisnika u knjižnicama moramo voditi računa o tome da imaju informatičko predznanje.

Izvori informacija – svijest o postojanju različitih izvora važna je za kritičko promišljanje. Iako se danas korisnici uglavnom služe virtualnim izvorima, nije isključena mogućnost ostalih izvora (knjige, referentna građa, knjižničari).

Informacijski proces – korisnik često ne zna otkud krenuti. Knjižničar treba prepoznati profil korisnika, njegovu informacijsku potrebu staviti u suodnos s informacijama.

Vanjski čimbenici - namjena (seminarski rad, završni rad, hobi), poznavanje stranih jezika, širina znanja koju korisnik novim informacijama ima namjere postići itd.

Koncept kontrole informacijskog procesa – nakon što su odabrane relevantne informacije, integriraju se u već postojeće znanje na način da im dajemo svoje dodatno značenje.

Koncept stvaranja znanja – već postojeće znanje korisnik oplemenjuje novim, koje u potpunosti razumije. Razvija kritičko mišljenje prema starim i novim spoznajama.

Proširivanje vlastitih spoznaja – novostečenim znanjem, zatim ranijim iskustvom, a onda i urođenom intuicijom gradimo nove spoznaje i nove svjetonazore.

---

³⁸ Stipetić Šušak, Jelena. Informacijsko opismenjivanje u narodnim knjižnicama. Hrvatsko knjižničarsko društvo. URL: http://www.hkdrustvo.hr/vbh_arhiva/vbh_2016_3-4/VBH_3-4_2016_93-102.pdf (2017-10-03)

³⁹ Bruce, Christine. Seven faces of information literacy in higher education. URL: <http://www.christinebruce.com.au/informed-learning/seven-faces-of-information-literacy-in-higher-education/> (2017-10-03)

Mudrost – znanje koje postaje korist drugih, društva u cjelini. Tako vještine, znanja i vrijednosti postaju cjelina koja tvori jedan potpuni koncept informacijske pismenosti.

Model Mikea Eisenberga i Boba Berkowitza iz 1990. Razvijen je u sklopu projekta koji je trebao polučiti rješenje za lakše rješavanje problema, zadataka, i donošenje odluka. Model govori o *Velikih šest* vještina potrebnih za postizanje informacijske pismenosti:

1. Definicija zadatka (osvještavanje informacijske potrebe)
2. Strategije informacijskog pretraživanja (identifikacija izvora i odabir najboljih)
3. Pronalaženje i pristup (lociranje izvora i pronalaženje informacije u njemu)
4. Korištenje informacije (čitanje, slušanje, promatranje s ciljem da se dobije relevantna informacija)
5. Sinteza (organiziranje dobivenih informacija i prezentiranje – uporaba)
6. Evaluacija (procjena procesa i produkta)

Svaka faza ima svoje potkategorije koje nam mogu pomoći u razumijevanju i daljnjoj organizaciji obrazovnog sustava. Prvo se definira informacijski problem, a potom i informacijska potreba. Sama identifikacija može biti teška za većinu učenika jer mnogi nisu svjesni svojih informacijskih potreba ili vrlo teško artikuliraju svoje potrebe.

Prva je najvažnija jer poučavanjem kako osvijestiti i izraziti svoju potrebu otvaramo vrata ostvarenju svih ostalih. U drugoj fazi, odnosno prilikom izrade strategije pretraživanja, određuju se mogući izvori i odabiru najbolji od onih koji su pronađeni. Pojedinaac i kad uspije izraziti svoju potrebu, vrlo često ne zna kako i gdje započeti svoje pretraživanje, stoga ga je potrebno usmjeravati primjerima kako i gdje to može učiniti.

U trećoj fazi pojedinac intelektualno i fizički pretražuje, a zatim i pronalazi različite informacije u odabranim izvorima. U ovoj fazi, pojedinac vrlo često nailazi na mnoštvo informacija, no kritičkim promišljanjem i vrednovanjem mora razlučiti koje mu informacije trebaju od onih koje mu iz bilo kojeg razloga nisu vrijedne za njegovo pretraživanje, što ujedno predstavlja i četvrtu fazu, odnosno navedenu vještinu.

Peta vještina se odnosi na organizaciju informacija iz više izvora te predstavljanje onoga što je pronađeno. Drugim riječima, pronađene informacija potrebno je što bolje iskoristiti u svrhu vlastitog učenja, ali i dijeljenja s drugima. Posljednja faza je sinteza, odnosno ocjena pronađenog, ali i ocjena samog procesa kako bi mogli organizirati i eventualno unaprijediti buduće nove strategije.

U knjizi *Internetske i informacijske vještine*⁴⁰, autor James E. Herring predstavlja Model PLUS, razvijen 1996. koji se temelji na procesima kroz koje prolaze učenici tijekom rješavanja zadatka koji su dobili od učitelja. Sastoji se od četiri međusobno povezana elementa:

1. svrha,
2. lokacija,
3. upotreba i
4. samoevaluacija.

Kao najvažniju autor navodi svrhu. Jer ako učenici pogrešno odrede svrhu, neizbježan im je neuspjeh u pronalaženju pravih informacijskih izvora, odnosno, pojaviti će se potreba na vraćanje određivanja svrhe kasnije u tijeku rada i istraživanja.

Sve definicije informacijske pismenosti uključuju tri vještine: pristup informaciji, vrednovanje informacije i korištenje informacije.⁴¹

IFLA- in standard je nastao kao rezultat pregleda ostalih međunarodnih iskustava i predstavlja opći standard koji je moguće primijeniti u osmišljavanju vlastitog obrazovnog procesa. Obuhvaća ono što je istaknuto kao zajedničko u svim pregledanim standardima i izdvojeno kao najvažnije: pristup, vrednovanje i korištenje.⁴²

Prvo se odnosi na definiranje i artikulaciju potreba što je prepoznato kao najvažniji, a možda i najteži korak u samom pretraživanju. Kada su definirane potrebe i informacijski

---

⁴⁰ Herring. Str. 75.

⁴¹ Zubac, Andreja. Informacijska pismenost u svijetu i Hrvatskoj – rad školskog knjižničara u osnovnoj školi. Vjesnik bibliotekara Hrvatske 57, 4(2014), Str. 221-238. URL: <https://hrcak.srce.hr/142320> (2017-10-03)

⁴² Lau, Jesus. Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju : završna verzija, recenzirano 30. srpnja 2006. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 29.

problem, onda je lako i locirati informacije, odnosno izvore u kojima se one nalaze. Druga kategorija, odnosno vrednovanje, odnosi se na procjenu informacija koje su relevantne prema unaprijed određenim kriterijima važnosti te organizacija odabranih informacija, odnosno informacija koje su izdvojene kao važne za rješavanje informacijskog problema. Posljednje se odnosi na korištenje odnosno priopćavanje pronađenih rezultata prije svega sebi, a potom i drugima u svrhu unapređivanja vlastitoga znanja, ali i etičko korištenje, odnosno svijest o društveno odgovornom ponašanju prema pronađenim informacijama i izvorima iz kojih su one proizašle.⁴³

Navedeni modeli i standard pokazatelj su kako je informacijsko opismenjavanje kompleksan i dugotrajan posao za koji je potrebna suradnja svih sudionika u obrazovnom procesu i bez čijeg zalaganja uspjeh nije moguć. Drugim riječima odgovornost snose svi uključeni u formalno obrazovanje, kulturne ustanove, članovi organizacija uključenih u diseminaciju informacija, profitabilne obrazovne ustanove, ali i međunarodne i gospodarske organizacije te vlada koja financijski potpomaže obrazovanje te zakonski regulira obrazovni sustav.⁴⁴

Tek suradnjom stručnjaka, prihvaćanjem koncepta i ugrađivanjem u obrazovnu politiku te čestom provjerom kvalitete i učinkovitosti, bit će moguće govoriti o uspjehu informacijskog opismenjavanja ili bilo kakvom pomaku na tom planu.

---

⁴³ Isto. Str. 29-30.

⁴⁴ Špiranec, Sonja. Informacijska pismenost – ključ za cjeloživotno učenje. Edupoint časopis o primjeni informacijskih tehnologija u obrazovanju. God. III, br. 17, Zagreb, 2003. URL: <http://edupoint.carnet.hr/casopis/17/clanci/1.html> (2017-10-03)

5. ULOGA NARODNE KNJIŽNICE U PROGRAMIMA INFORMACIJSKE PISMENOSTI

Knjižnice su oduvijek prilagođavale svoje poslovanje potrebama svojih korisnika. Uvođenjem informacijskih i komunikacijskih tehnologija u svakodnevno poslovanje knjižnica, one postaju informacijska središta koja pružaju pristup informaciji na različitim medijima i iz različitih izvora.⁴⁵

Knjižničari su prepoznati kao informacijski stručnjaci, koji znaju kako su informacije organizirane, oni koji poznaju izvore i kako ih pronaći, te kako se njima koristiti.

Koncept uklopljenog knjižničarstva, koncept je kojim se knjižničara stavlja u samo žarište događaja, odnosno u "situacije u kojima se zahtijeva bliska suradnja i povezanost s primarnom zajednicom, bila ona znanstvena, obrazovna bilo neka druga."⁴⁶

IFLA-ine smjernice za Narodne knjižnice navode kako narodna knjižnica mora podržavati aktivnosti koje će ljude osposobiti za upotrebu novih tehnologija. Razvijanje informacijske pismenosti je još jedna važna zadaća, u smislu vještina koje pojedincu omogućuju da prepozna potrebu za nekom informacijom i da je sposoban pronaći, vrednovati i učinkovito koristiti potrebnu informaciju. Knjižnične politike i postupci trebaju se temeljiti na potrebama korisnika i biti im prilagođeni. To podrazumijeva sudjelovanje korisnika u razvoju usluga. Neophodan vid pružanja usluga je obrazovanje korisnika u smislu pružanja pomoći u korištenju informacijske i komunikacijske tehnologije, razvijanja programa za obrazovanje, ali i organiziranja skupnih posjeta i obilaska knjižnice.⁴⁷

Prije samog pokretanja organiziranog informacijskog opismenjivanja u prostorima knjižnice u zajednici, potrebno je osigurati tehničke preduvjete prostor, računalnu infrastrukturu, vrijeme, kadar. Opismenjivanje može biti individualno⁴⁸ (svakog pojedinog korisnika, s njegovim individualnim potrebama, predznanjima, kapacitetima) ili u skupini.⁴⁹

---

⁴⁵ Stropnik, Alka. Knjižnica za nove generacije: virtualni sadržaj i usluge za mlade. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013. Str. 9.

⁴⁶ Isto, str. 7.

⁴⁷ Indir, Ida. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske Vol. 55 No.1 Listopad 2012. URL: <http://hrcak.srce.hr/93699> (2017-10-03)

⁴⁸ Projekt 65 plus. Knjižnice Grada Zagreba. URL: http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/gradska-knjiznica/projekti_9689/65-plus-9690/9690 (2017-10-03)

Ako se radi o skupini, potrebno je formirati homogenu skupinu, što je veliki izazov narodnim knjižnicama iz više razloga: predznanje korisnika, obrazovanje, razlika u razini informatičkih vještina, dob.

Mnogi korisnici narodnih knjižnica su svoje formalno obrazovanje završili prije doba interneta, među njima i korisnici za koje je pokrenut *Projekt 65 Plus*⁵⁰, a koji su sudjelovali u istraživanju provedenom za potrebe ovog diplomskog rada. Novi virtualni sadržaji i pristup potrebnim informacijama za njih su nepoznanica, i po informacijske upite najčešće dolaze u knjižnicu. Djeca s druge strane, nemaju običaj po informacije dolaziti u knjižnicu, stoga ih je potrebno poučiti da je knjižnica mjesto za informiranje.

U tradicionalnom smislu angažman knjižničara se svodio samo na podučavanje pronalaženja informacije, a vrednovanje informacije prepušteno je nastavnom osoblju, no u suvremenom društvu knjižničar zahvaća i cjelovito istraživačko okruženje progovarajući i o legalnim aspektima informacija, mehanizmima njihove proizvodnje i dinamici organizacije.⁵¹

Razlike između obrazovanja korisnika i informacijske pismenosti⁵² vide se u transformacijama od učenja usmjerenog na alate, prema učenju usmjerenom na koncepte, od pristupa koji se oslanjaju na pedagoške koncepte, prema konstruktivističkim konceptima učenja, pokazuju transformaciju od usmjerenosti na jedan oblik izvora na usmjerenost na konkretan problem, istraživačka pitanja i različite izvore znanja.

---

⁴⁹ Špiranec, Sonja; Lasić – Lazić, Jadranka. Obrazovna uloga knjižnica: Priprema građana za Europu znanja. //Vjesnik bibliotekara Hrvatske 48, 1(2005), Str. 46-55. URL: [https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/141/vbh/God.48\(2005\),br.1](https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/141/vbh/God.48(2005),br.1) (2017-10-03)

⁵⁰ Projekt 65 plus. Knjižnice Grada Zagreba. URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/gradska-knjiznica/projekti-9689/65-plus-9690/9690> (2017-10-03)

⁵¹ Špiranec; Banek. Str. 97-98.

⁵² Isto. Str. 101.

6. ISTRAŽIVANJE PROVEDENO U NARODNOJ KNJIŽNICI

6.1. ISTRAŽIVANJA PROVEDENA U SVIJETU I KOD NAS

Pojavom Interneta u školama i kućama, iza 1995. godine, koji je do tada korišten u vojne i znanstvene svrhe, broj mladih korisnika se naglo povećao, i Internet postao sastavni dio života milijunima djece diljem svijeta. „O razlozima i načinima korištenja interneta provedena su brojna istraživanja, iz kojih se može izdvojiti deset najčešćih razloga korištenja internetom.

- Korištenje elektroničke pošte
- Surfanje mrežom radi zabave
- Posjet stranicama sa zabavnim sadržajem
- Slanje trenutnih poruka
- Gledanje sadržaja vezanih uz hobije
- Čitanje vijesti
- Igranje ili preuzimanje igrice
- Gledanje proizvoda prije kupnje
- Slušanje glazbe online i
- Pričaonice.⁵³

OCLC (Online Computer Library Centar) provodi istraživanje među studentima 2005. godine, koje je pokazalo da je u 89% slučajeva prvi izvor informacija Internet, a u samo 2 % knjižnica.⁵⁴

---

⁵³ Stropnik. Str. 39-40.

⁵⁴ Isto. Str. 40.

Istraživanje u Hrvatskoj provedeno 2008. na uzorku od 2700 ispitanika, u dobi od 11 do 18 godina, dalo je rezultate u kojem 85% mladih koristi Internet, kako navode u 81% za komunikaciju. Daljnji rezultati pokazuju da se mladi koriste internetom najčešće u ove svrhe:⁵⁵

- obrazovanje, izvor informacija za rješavanje školskih zadataka
- za zabavu, pronalaženje glazbe, igranje igrice, i stvari za hobije
- druženje s prijateljima i znancima

U knjizi *Knjižnica za nove generacije*, Stropnik navodi istraživanje D. Bilal iz 1998. Koje je bilo usmjereno na ponašanje djece i mladih pri traženju informacija na Internetu, točnije pretraživaču Yahoo!igans!. Rezultati su pokazali kako se mladi (13-17 godina) loše snalaze u korištenju pretraživača i njegovoj strukturi. Želeći utvrditi koliko je pretraživač dobro strukturiran i jasan, 2002. nakon dovoljno prikupljenih rezultata istraživanja, zaključuje da djeca različito rješavaju informacijske probleme, koristeći se pretraživačima koje su osmislili odrasli. Osim razlike u kognitivnoj sposobnosti djeca drugačije koriste i razumijevaju terminologiju, postavljanje i rješavanje problema.⁵⁶

C. Cool⁵⁷ navodi da djeca zbog svog iskustva pretražuju drugačije, vrednuju drugačije i drugačije odlučuju što ih na stranici zanima nego odrasli.

Zbog gore navedenih razlika, zbog razlika u informacijskim potrebama djece i odraslih, zbog razlike u iskustvu tema ovog diplomskog rada nazvana je „*jazom pismenosti*“. On svakako postoji, on je očekivan i upravo zbog toga knjižničari, nastavno osoblje, roditelji, a i sami korisnici i sudionici procesa cjeloživotnog obrazovanja treba

---

⁵⁵ Isto. Str. 40.

⁵⁶ Isto. Str. 34.

⁵⁷ Cool, C. Information- seeking behaviour: theories, models and issues / ed. By Mark K Chelton and Colleen Cool. Lanham: Toronto; Oxford: Scarecrow Press, 2004. Str 1-35.

6.2. UVOD U ISTRAŽIVANJE I OPIS PROBLEMA

Iskustvo rada autorice ovoga rada u narodnoj knjižnici, knjižnici kojoj gravitiraju tri osnovne škole, te iskustvo trogodišnjeg volontiranja na projektu "65 plus"⁵⁸ točnije na tada radionicama informatičke pismenosti, polučilo je odluku o istraživanju informacijske pismenosti upravo između dviju, dobi, iskustvom i interesima, oprečnih skupina korisnika. S jedne strane učenicima petog razreda osnovne škole, djeci koja se tek upoznaju sa obrazovanjem kroz predmetnu nastavu, kroz samostalno savladavanje zadaća, i s druge strane osoba treće životne dobi koji su, pretpostavljeno, završili svoju profesionalnu karijeru i posvetili se više ili manje drugim društvenim aktivnostima.

Istraživanja informacijske pismenosti uglavnom se svode da starije od 13, poput onih ICILSA⁵⁹ ili mlađe od 65, točnije na radno aktivno stanovništvo, one koji doprinose društvu kroz službenu dužnost, točnije one od kojih je, da bi kvalitetno sudjelovali u društvu očekivan interes za cjeloživotnim obrazovanjem.

S obzirom na dosad istaknutu važnost poučavanja vještinama informacijskog opismenjivanja u svrhu pripreme za cjeloživotno obrazovanje, nastojalo se ispitati koliko su učenici petog razreda osnovne škole, i osobe Treće životne dobi spremni odgovoriti na zahtjeve koje postavlja društvo 21. stoljeća, a koje uključuje brze i česte promjene.

Nastojalo se uvidjeti koje su vještine usvojili, odnosno koje vještine nedostaju djeci, a koje osobama starije životne dobi za cjeloživotno učenje, i/ili za kvalitetno i aktivno sudjelovanje u društvu.

---

⁵⁸ Projekt 65 plus. Knjižnice Grada Zagreba. URL: <http://www.kgz.hr/hr/65-plus-1296/1296> (2017-10-03)

⁵⁹ Međunarodno istraživanje računalne i informacijske pismenosti - The International Computer and Information Literacy Study (ICILS), prvo je međunarodno obrazovno istraživanje koje ispituje informatičku i informacijsku pismenost učenika. Provodi ga Međunarodno udruženje za vrednovanje obrazovnih postignuća - International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA). To je istraživanje provedeno među učenicima osmog razreda Osnovne škole, odnosno učenicima prosječne dobi 13,5 godina.

6.3. CILJ I SVRHA ISTRAŽIVANJA

Cilj je istraživanja na podlozi studije slučaja ispitati razinu informacijske pismenosti korisnika narodne knjižnice, točnije knjižnice u zajednici, a svrha je utvrđivanje stvarnog stanja, poticanje svijesti o važnosti informacijskog opismenjivanja, te prikupljanje podataka potrebnih za ostvarivanje i pokretanje programa informacijske pismenosti u narodnim knjižnicama.

6.4. HIPOTEZE

Za potrebe su istraživanja postavljene tri hipoteze koje se nastojalo ispitati i na temelju kojih su formulirana pitanja čija je analiza pomogla u njihovom potvrđivanju, odnosno odbacivanju.

U formuliranju hipoteza poslužili su navedeni modeli, odnosno zajedničko obilježje svih modela i IFLA-ini standardi za informacijsko opismenjivanje – pristup, vrednovanje i korištenje informacija.

Hipoteze su:

- Djeca dobi 11-12 godina za pristup informaciji češće koriste internet nego knjižnicu i druge izvore, a osobe treće životne dobi obrnuto.
- Djeca dobi 11-12 godina ne znaju vrednovati informaciju, nemaju kritički stav prema informaciji, a osobe starije životne dobi vrednuju informacije i imaju prema njima kritički stav.
- Korisnici narodne knjižnice nisu upoznati sa ulogom knjižnice u društvu, i ne koriste njezine usluge sveukupno.

Anketna pitanja su osmišljena kako bi se potvrdila ili pobila istinitost postavljenih hipoteza, odnosno utvrdilo koliko su ciljane skupine informacijski pismene. U anketi su postavljena i dva dodatna pitanja otvorenog tipa o poznavanju samog pojma informacijske pismenosti, ali i njihovog osobnog stava o vlastitoj pismenosti čime se htjelo usporediti i pokazati koliko predodžba o vlastitoj informacijskoj pismenosti odgovara stvarnom stanju. Time se htjelo ukazati na svjesnost potrebe za informacijskim opismenjivanjem.

6.7. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanjem provedenim studijom slučaja, a kvalitativnom metodom pismenog prikupljanja podataka, odnosno anonimnim upitnikom, a na prigodnom uzorku, prikupljeni su podaci kako bi se ispitala informacijska pismenost djece u dobi od 11 i 12 godina, te osoba treće životne dobi.

Anketna su pitanja koncipirana tako da se prikaže imaju li ispitanici vještine informacijske pismenosti, a organizirana u skupine kako bi se lakše potvrdile ili osporile postavljene hipoteze.

U radu je korištena je istraživačka metoda pismenog prikupljanja podataka. Ispitivanje je provedeno anonimnom anketom "podijeli pa skupi"⁶⁰ koja se sastoji od ukupno 16 jednostavnih pitanja zatvorenog tipa, te dva otvorena tipa, kojima se nastojala ispitati informacijska pismenost ispitanika.

Odabrana je upravo ova metoda zbog relativne pouzdanosti koja se može provjeriti prilikom prikupljanja. Anketa je anonimna, stoga je očekivano da su ispitanici bili iskreni u davanju svojih odgovora. Prednost odabrane metode je i u očekivanoj stopi odgovora, iz koje je prihvatljivo prema priručniku ⁶¹ čak 30% odgovora, i ne zahtijeva određenu veličinu uzorka. Anketni upitnik je omogućio grupiranje pitanja prema različitim kategorijama koje su se nastojale ispitati, prema postavljenim hipotezama, što je olakšalo analizu rezultata.

Anketirani uzorak čini 36 učenika koji pohađaju osnovnu školu, 22 učenice 5. razreda, 14 učenika 5. razreda, te 47 osoba Treće životne dobi koji su korisnici narodne knjižnice Vladimira Nazora u Vrapču, 16 žena i 31 muškarac.

Odabran je upravo ovakav uzorak kako bi se rezultati istraživanja mogli prikazati paralelno, odnosno ovisno o dobi i interesu ispitanika, a i zbog načina na koji su postavljene hipoteze.

Prva grupa pitanja se odnosi na utvrđivanje općih podataka, kao što su spol, dob, mjesto prebivališta, te planovi za budućnost – daljnje školovanje, ili u slučaj u starijih daljnje aktivan i/ili intelektualni doprinos društvu.

---

⁶⁰ Tkalac Verčić, Ana; Sinčić Ćorić, Dubravka; Pološki Vokić, Nina. Priručnik za metodologiju istraživačkog rada: kako osmisлити, provesti i opisati znanstveno i stručno istraživanje. Zagreb: M.E.P. d.o.o., 2010. Str. 104.

⁶¹ Isto. Str. 104.

Potom slijede pitanja usmjerena na ispitivanje njihovog stava prema knjižnici i prema internetu, kojim se izvorima pretraživanja služe i u koje svrhe. Kako pretražuju, provjeravaju li vjerodostojnost podataka na koje nailaze, kako se koriste informacijama, ali i kakav je stav njihovih profesora i njih samih prema razvijanju informacijske pismenosti. Pitanja koja se odnose na hipotezu da *Korisnici knjižnice nisu upoznati sa ulogom knjižnice u društvu*, nisu posebno izdvojena kao podgrupa jer se knjižnica i njezine usluge ogledaju i kroz prvu i kroz drugu hipotezu, odnosno kroz pitanja na koja će odgovori dati uvid u istinitosti prve dvije hipoteze.

Posljednja su dva pitanja otvorenog tipa i njima se ispituju mišljenja ispitanika o informacijskoj pismenosti, odnosno koliko su dobro upoznati sa samim pojmom kao i procjena vlastite pismenosti.

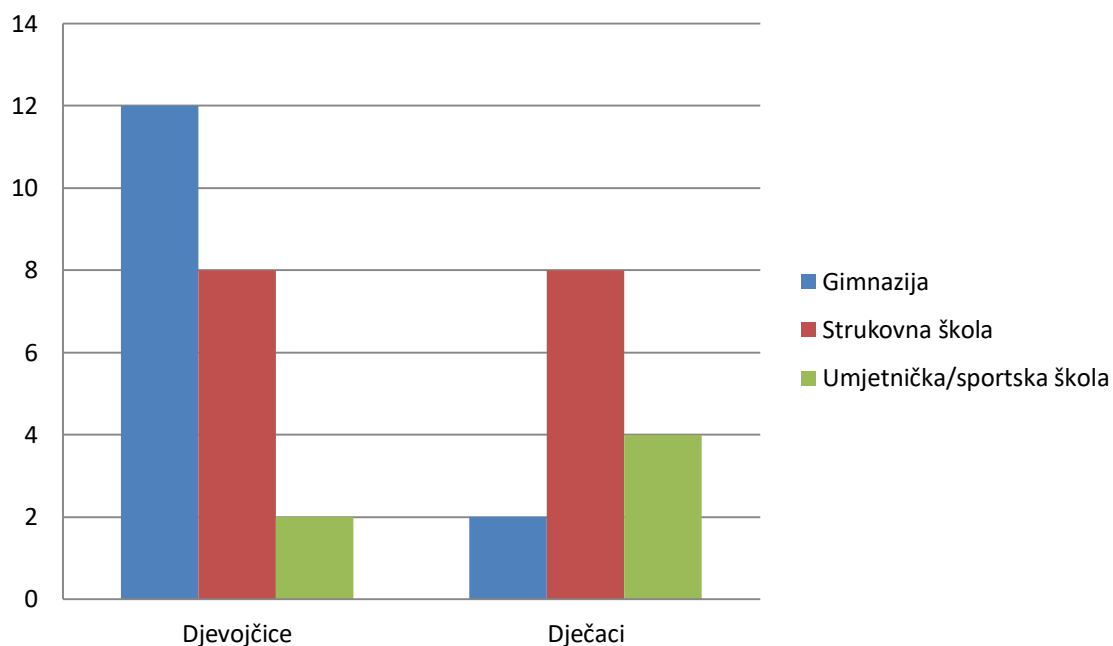
6.8. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

6.8.1. OPĆA PITANJA ZA UPOZNAVANJE SUDIONIKA ANKETE

Anonimna anketa je provedena među 36 učenika i 47 osobe treće životne dobi. Od svih ispitanih učenika 22 su djevojčice, a 14 dječaka, dok je kod osoba treće životne dobi njih 31 muškog spola, a 16 ženskog spola, svi su ispitanici građani Grada Zagreba, svi su učlanjeni u Knjižnice Grada Zagreba.

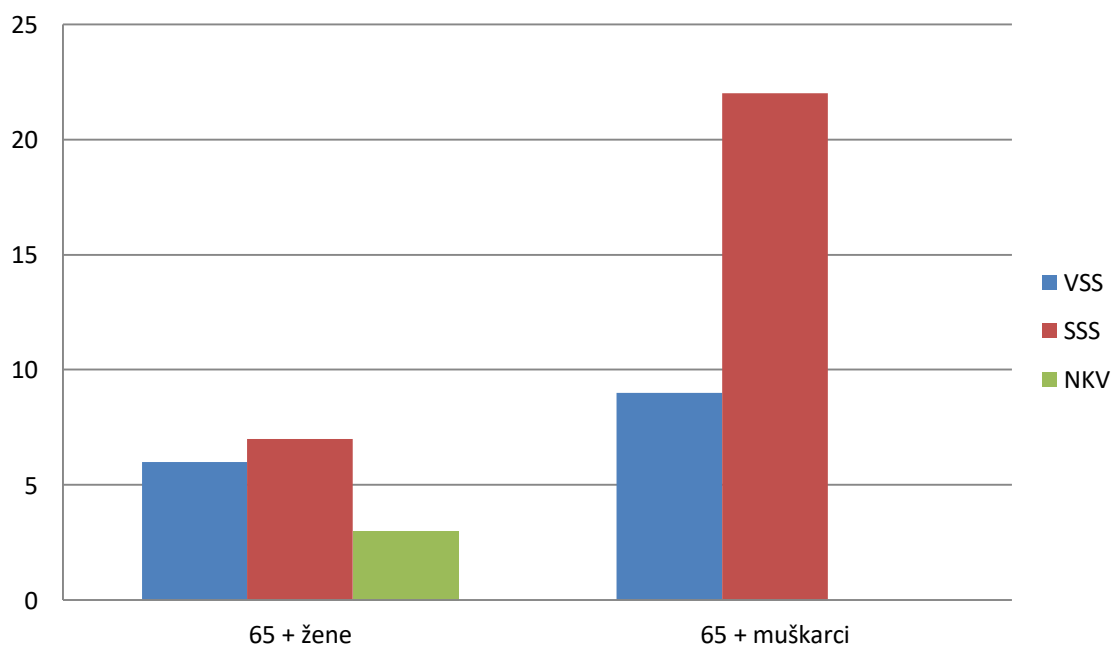
Djeca su na pitanje u nastavku školovanja odgovorila na slijedeći način njih 14 (12 djevojčica i 2 dječaka) razmišljaju o upisivanju gimnazijskog programa, 16 (podjednak broj djevojčica i dječaka) želi upisati strukovnu školu, a ostalih 6 (4 dječaka i 2 djevojčice) nešto treće.

Grafikon prikaza učenika po spolu i odabiru budućeg srednjoškolskog obrazovanja.

Kod pripadnika treće životne dobi 15 (9 muškaraca i 6 žena) se izjasnilo kao visoko obrazovani, a njih 29 (22 muškarca i 7 žena) srednjoškolskog strukovnog obrazovanja. Ostale 3 žene su osnovnoškolskog obrazovanja.

Grafikon prikaza osoba treće životne dobi po spolu, i razini obrazovanja.

Osobe Treće životne dobi, 13 (11 muškaraca i 2 žene) nisu zainteresirani za nastavak intelektualnog angažmana u zajednici, njih 24 (16 muškaraca i 8 žena) želi biti na neki način aktivno u društvenoj zajednici kao oblik druženja i razmjene iskustva sa istomišljenicima i vršnjacima, dok ih 10 (4 muškarca i 6 žena) želi nastaviti intelektualno pridonositi zajednici.

Nakon početnog dijela ankete koji je sadržavao opća pitanja za upoznavanje ispitanika i stvaranje opće slike, slijede pitanja kojima se ispitivala razina njihove informacijske pismenosti.

6.8.2. GRUPA PITANJA ZA POTVRDU PRVE I TREĆE HIPOTEZE

Prvih nekoliko pitanja odnosilo se na utvrđivanje prve postavljene hipoteze –

Učenici češće koriste internet nego li knjižnicu i druge izvore za rješavanje informacijskih upita, za razliku od osoba 65+.

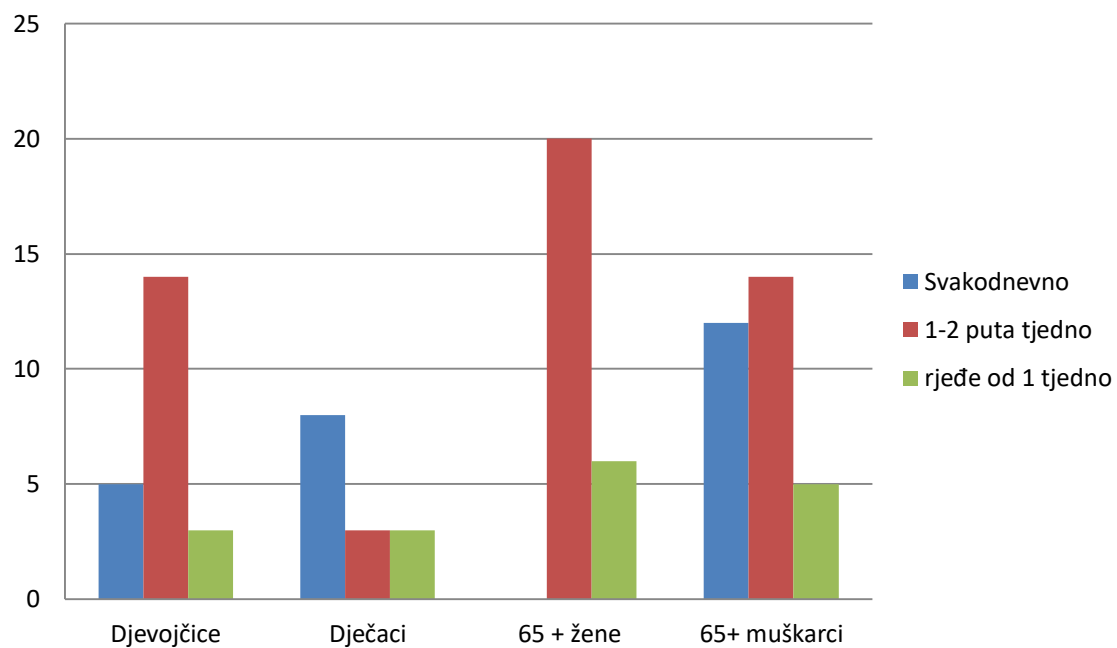
Njihovi odgovori pokazali su za kojim izvorima pretraživanja češće posežu – knjižnicom, školskom literaturom ili internetom.

Da bi dobili uvid u korištenje knjižnice, odlučila sam provjeriti kvantitetu i kvalitetu dolazaka u knjižnicu. *Koliko često posjećujete knjižnicu?Koji su razlozi vaših dolazaka u knjižnicu?*

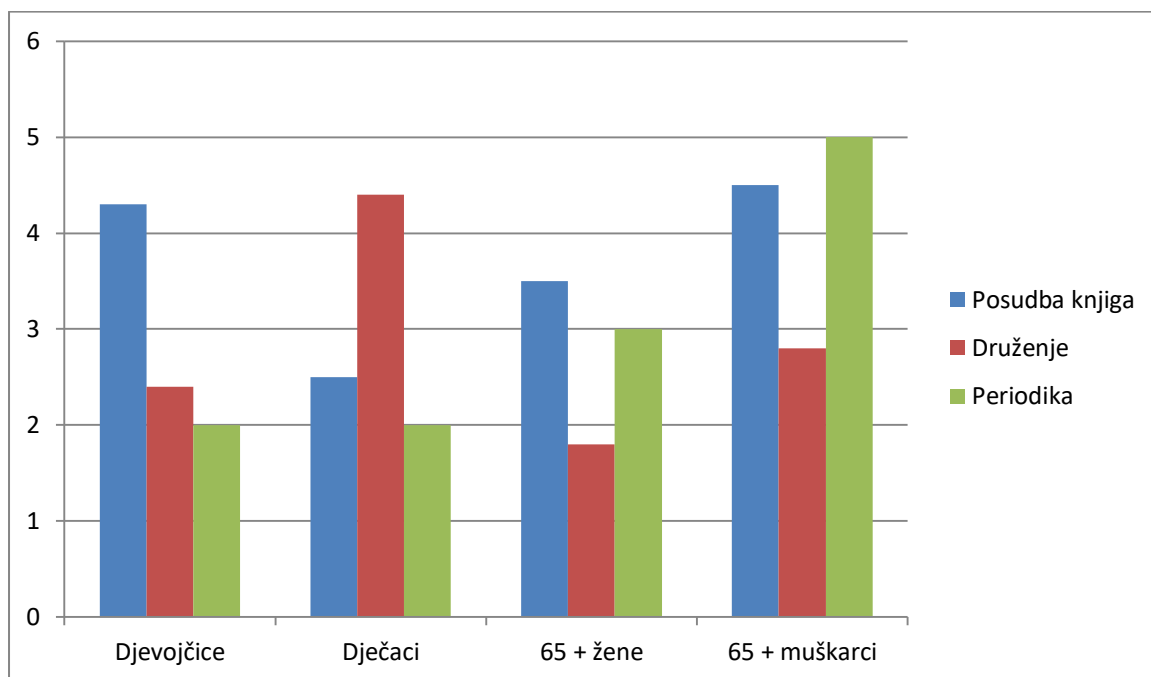
Što se tiče djece, kvantiteta odlazaka u knjižnicu, prikazana je slijedećim brojkama. 13 djece (8 dječaka i 5 djevojčica) u knjižnicu dolazi svakodnevno, u prostor za multimediju (Play station i igrice na Internetu), njih 17 (14 djevojčica i 3 dječaka) dolazi jednom do 2 puta tjedno u knjižnicu, pisati zadaću sa prijateljicom, posuditi knjigu, a ostalih 6 (3 dječaka i 3 djevojčice) rjeđe od jednom tjedno – posuditi knjigu za lektiru.

Pripadnici treće životne dobi, 12 muškog spola, izjasnili su se da dolaze svaki dan u knjižnicu (čitati dnevne tiskovine, susreti sa znancima, ritualno), njih 34 (14 muškaraca i 20 žena) jednom do dva puta tjedno (također zbog periodike i zamjene knjiga), a ostalih 11 (5 muškaraca i 6 žena) rjeđe od jednom tjedno (samo zamijeniti knjigu).

Grafikon prikaza kvantitete dolazaka u knjižnicu.

Grafikon prikaza kvalitete dolazaka u knjižnicu

Idućim se pitanjem nastojalo ispitati njihovo znanje o knjižničnim uslugama, odnosno koliko su upoznati s uslugama i programima koji se provode u knjižnici, a što bi nam dodatno moglo pojasniti njihove navike odlazaka u knjižnicu. *Znaš li za programe i usluge koje provodi tvoja knjižnica?*

Učenicima je ponuđena mogućnost zaokruživanja svih odgovora koje povezuju s mogućnostima koje im pruža knjižnica, ponuđeni su odgovori posudba knjiga i stripova, posudba audiovizualne građe, korištenje računala i mogućnost ispisa, pristup internetu, igranje play stationa, druženje sa prijateljima u dječjem ili teen kutku, čitanje popularnih dječjih časopisa, pomoć pri pisanju školskih zadataka i zadataka, te korištenje literature u tu svrhu, različite likovne i kreativne radionice koje knjižnica organizira, književni susreti i posjet izložbi:

Svih 36 učenika zna da se u knjižnici posuđuju knjige i stripovi, njih osam (7 djevojčica i 1 dječak) zna da se u knjižnici mogu raditi školski zadatci uz pomoć priručne literature (Časopisi Drvo Znanja, Moj Planet, te enciklopedija koje se ne posuđuju izvan knjižnice), svi učenici su upoznati sa mogućnošću slobodnog pristupa internetu i korištenju računala u knjižnici. Da u knjižnici mogu čitati periodiku (Smib, Modru Lastu, Ok) zna 12 djece (7 djevojčica i 5 dječaka). Za sudjelovanje u različitim radionicama zna njih 28 (18 djevojčica i 10 dječaka), za književne susrete s piscima znaju njih 17 (9 djevojčica, i 8 dječaka), a da u knjižnici mogu posjetiti izložbu znaju svi učenici.

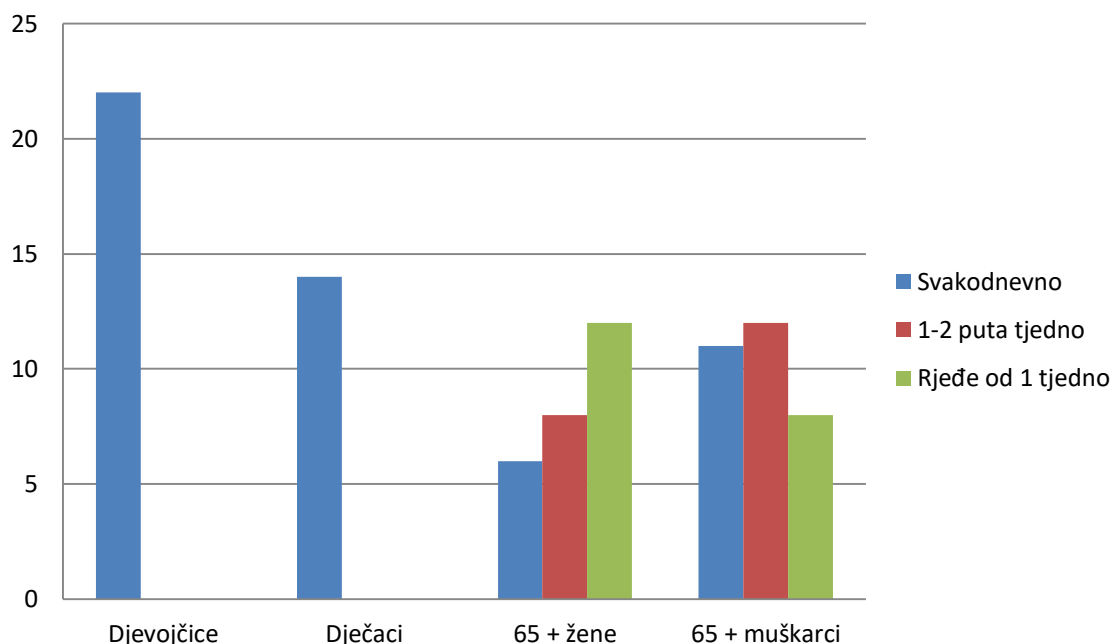
Osobe treće životne dobi odgovorile su na slijedeći način.

Svih 47 osoba treće životne dobi zna da se u knjižnici posuđuju knjige i audiovizualna građa, njih 40 (28 muškaraca i 12 žena) zna da se u knjižnici mogu dobiti odgovori na razne informacijske upite i korištenje referentne zbirke, njih 36 (25 muškaraca i 11 žena) upoznato je sa mogućnošću korištenja računala i slobodnog pristupa internetu, da u knjižnici mogu čitati periodiku znaju svih 47 osoba treće životne dobi, da knjižnica predstavlja prostor susreta, i trećeg prostora zna njih 26 (18 muškaraca i 8 žena), za književne susrete s piscima i književne tribine zna njih 25 (16 muškaraca i 11 žena)

Slijedeće je pitanje trebalo uputiti na kvalitetu i kvantitetu korištenja internetom. *Koliko često koristite internet? Zaokružiti samo jedan odgovor.*

Internet svakodnevno koriste sva djeca, a osobe treće životne dobi njih 17 (11 muškarca i 6 žene) koristi internet svakodnevno. Njih 20 (12 muškaraca i 8 žena) jednom do dva puta tjedno, a njih 10 (2 žene i 8 muškaraca) rjeđe ili opće ne.

Grafikon učestalosti korištenja interneta djeca i stariji

Koji su razlozi zbog kojih koristite internet? Ponuđeni odgovori glasili su: za izradu školskih zadaća/ za traženje različitih informacija, novosti u svijetu glazbe i filma, zabavne stranice, za komunikaciju sa drugima (putem društvenih mreža, putem elektroničke pošte) i za pretraživanje knjiga. Na ovo pitanje bila je ponuđena mogućnost višestrukih odgovora.

Djeca su odgovarala na slijedeći način:

14 djece (13 djevojčica i jedan dječak) koristi internet za pisanje školske zadaće, njih 36 (22 djevojčice i 14 dječaka), 28 djece pretražuje stranice za novosti iz svijeta glazbe i filma (19 djevojčica i 9 dječaka), a 30 (22 djevojčice i 8 dječaka) za komunikaciju sa drugima.

Stariji su odgovorili na slijedeći način:

U svrhu traženja odgovora na informacijski upit, traženja informacija, njih 22 (12 žena i 10 muškaraca), za komunikaciju internet koristi 14 (8 žena i 6 muškaraca), a njih 21(8 žena i 13 muškaraca) posjećuje zabavne stranice.

6.8.3. GRUPA PITANJA ZA POTVRDU DRUGE I TREĆE HIPOTEZE

Sljedećom se grupom pitanja htjelo provjeriti koje izvore smatraju vjerodostojnima kada moraju pronaći informacije za neku školsku zadaću. Tom se skupinom pitanja htjelo potvrditi/srušiti hipotezu:

Učenici nemaju kritički stav prema vjerodostojnosti izvora, odnosno da ga osobe 65+ imaju.

Na pitanje *Gdje tražite informacije za pisanje školskih zadaća?* Bili su ponuđeni slijedeći odgovori: na internetu, u školskim udžbenicima, pitam knjižničara/ku za pomoć, pitam učitelja, pitam nekog u obitelji, pitam prijatelja. Mogli su se opredijeliti i za više odgovora ukoliko odgovaraju njihovim navikama.

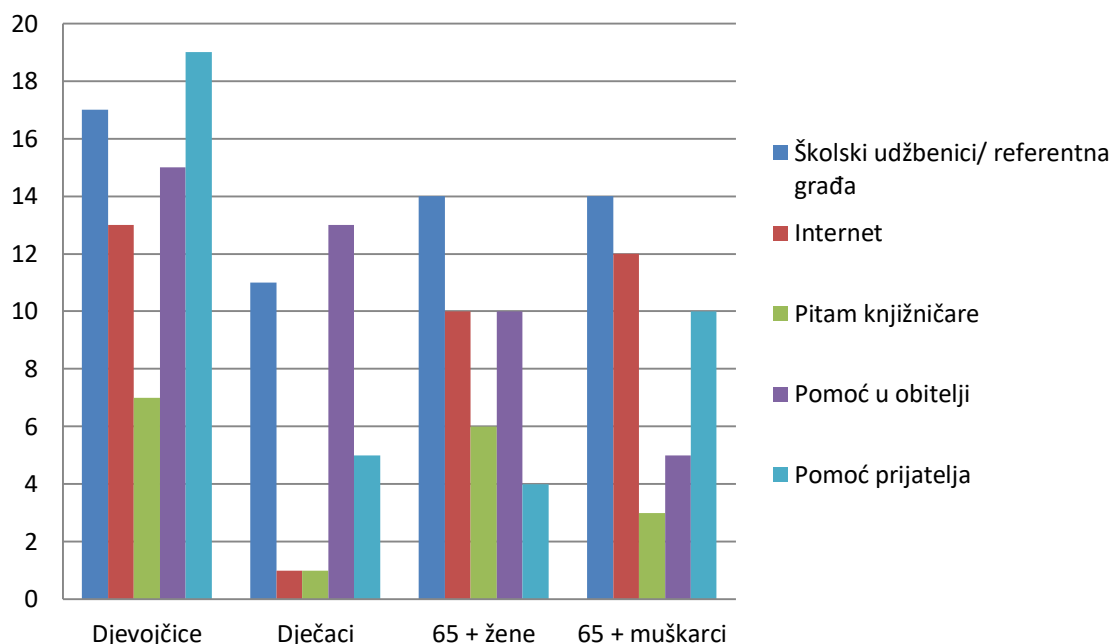
Za pretraživanje na internetu opredijelilo se 14 učenika (13 djevojčica i 1 dječak), a za informacije u školskim udžbenicima odabralo je njih 28 (17 djevojčica i 11 dječaka). Da traže pomoć od učitelja opredijelilo se 3 djece (3 djevojčice), za pomoć u obitelji njih čak 28 (15 djevojčica 13 dječaka), za pomoć prijatelja njih 24 (19 djevojčica i 5 dječaka), najmanje ih je odabralo odgovore vezane uz knjižnicu. Knjižničara za pomoć pita njih osam (sedam djevojčica i jedan dječak).

Osobama treće životne dobi postavljeno je pitanje *Koje izvore informacija pretražujete kad se pojavi neka informacijska potreba?* Ponuđeni su isti odgovori kao i djeci. Na internetu, u referentnim zbirkama (enciklopedije, leksikoni, bibliografije), pitam knjižničara/ku za pomoć, pitam nekog u obitelji za pomoć, pitam prijatelje. Također su se mogli opredijeliti za više odgovora.

Kod osoba 65+ za pretraživanje na internetu, opredijelilo se njih 22 (12 muškarca i 10 žena), a za informacije u knjigama njih 28 (14 muškaraca i 14 žena). Da traže pomoć od knjižničara opredijelilo se njih 9 (3 muškarca i 6 žena), za pomoć u obitelji njih čak 15 (5 muškaraca i 10 žena), za pomoć prijatelja njih 14 (10 muškaraca i 4 žene).

Grafikon prikaza odabira izvora informacija

Pitanje *Je li vas netko uputio na knjižnicu i njezine uloge u društvu (informativnu, edukativnu, povezujuću, potičuću)?* pokušalo je dati odgovor o podlozi ne/navike korištenja knjižničnih usluga. Djeca su mogla kao i do sada odabrati nekoliko odgovora, a ponuđeni su bili: Da, roditelji, Da, učitelji/ profesori, Da, prijatelji, Čuo sam na TV-u, Pročitao sam u novinama, Ne, nitko.

Djeca su odgovorila na slijedeći način.

Odgovor „Da, roditelji“ pokazao se kao najzastupljeniji, čak 32 (21 djevojčica i 11 dječaka) su o knjižnici čuli od roditelja. „Da, učitelji/profesori“ 26 (14 djevojčica i 12 dječaka), od prijatelja je za knjižnicu saznalo njih 8 (3 djevojčice i 5 dječaka), a sami su za knjižnicu saznali njih 3 (1 djevojčica i 2 dječaka).

Osobe treće životne dobi na ovo su pitanje odgovorile na slijedeći način.

Za knjižnicu su saznali sami njih 42 (27 žena i 15 muškaraca), na TV-u je o knjižnici čulo njih 24 (11 žene i 13 muškaraca), od prijatelja njih 28 (23 žene i 5 muškaraca), u novinama njih 25 (12 ženai 13 muškaraca), od profesora njih 19 (8 žena i 12 mušaraca).

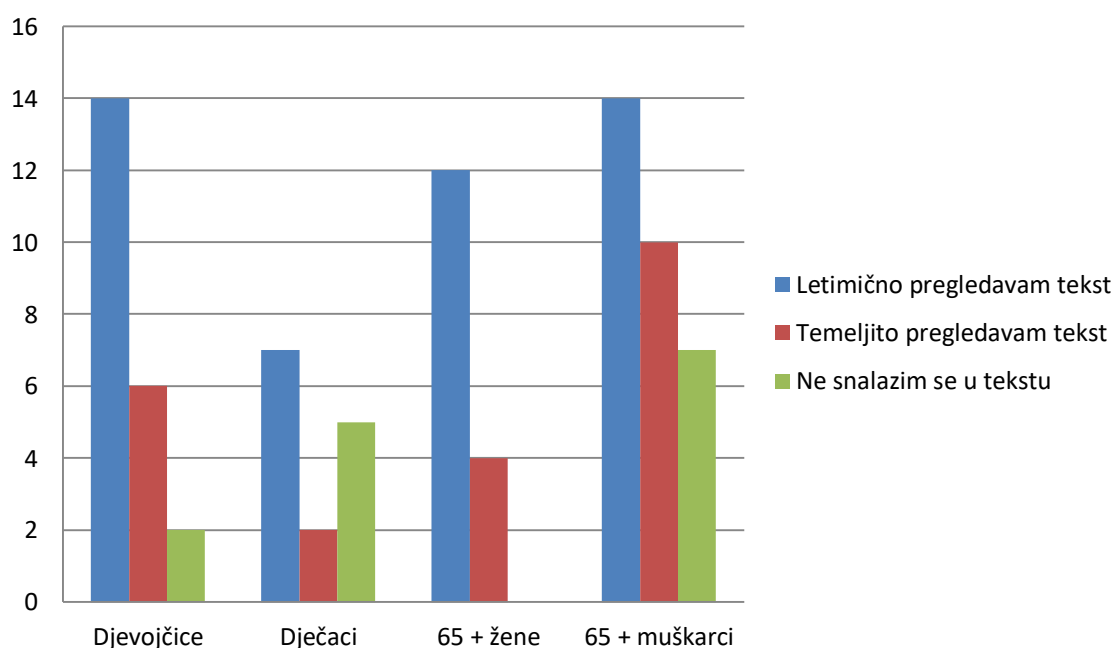
Uvid u vještine pretraživanja informacija pokušao se dobiti pitanjem *Kako tražite odgovore*

na pitanja/potrebne informacije u tekstu? Na ovo pitanje trebali su odabrati samo jedan odgovor. Ponuđeni odgovori su bili: Letimično pregledavam tekst dok ne nađem na traženi pojam, Temeljito čitam cijeli tekst i zapisujem bitne stvari, Ne snalazim se u tekstu jer ima previše informacija, Ne snalazim se u tekstu jer ima premalo informacija.

Djeca su na ovo pitanje odgovorila 21 (14 djevojčica i 7 dječaka) letimično pregledavaju, detaljno isčitava i zapisuje bilješke njih 8 (6 djevojčica i 2 dječak), 4 (3 dječaka i jedna djevojčica) se ne snalazi u mnoštvu informacija, a 3 misli da je informacija premalo (2 dječaka i 1 djevojčica).

Stariji na ovo pitanje daju podijeljene odgovore. Njih 26(14 muškaraca i 12 žena letimično prelazi po tekstu), 14 (10 muškaraca i 4 žene) su temeljiti i vode bilješke u pretraživanju teksta, a 7 muškaraca se izjasnilo kako u tekstu ima previše informacija te se ne snalaze u tekstu.

Grafikon prikaza načina pretraživanja izvora.

Slijedeće pitanje postavljeno je u svrhu potvrđivanja ili osporavanja teze da djeca ne znaju vrednovati informaciju, te da prema njoj nemaju kritički stav.

Provjeravate li točnost/ vjerodostojnost informacije prije korištenja? Ponuđeni odgovori su bili: Da, uvijek, Ponekad, Nikad. Na pitanje je moguće odgovoriti samo jednim odgovorom.

Djeca su odgovorila na slijedeći način. Da provjeravaju točnost odgovorilo je 7 djece (5 djevojčica i 2 dječaka), ponekad provjerava 20 djece (12 djevojčica i 8 dječaka), a nikada ne provjerava 9 (5 djevojčica i 4 dječaka).

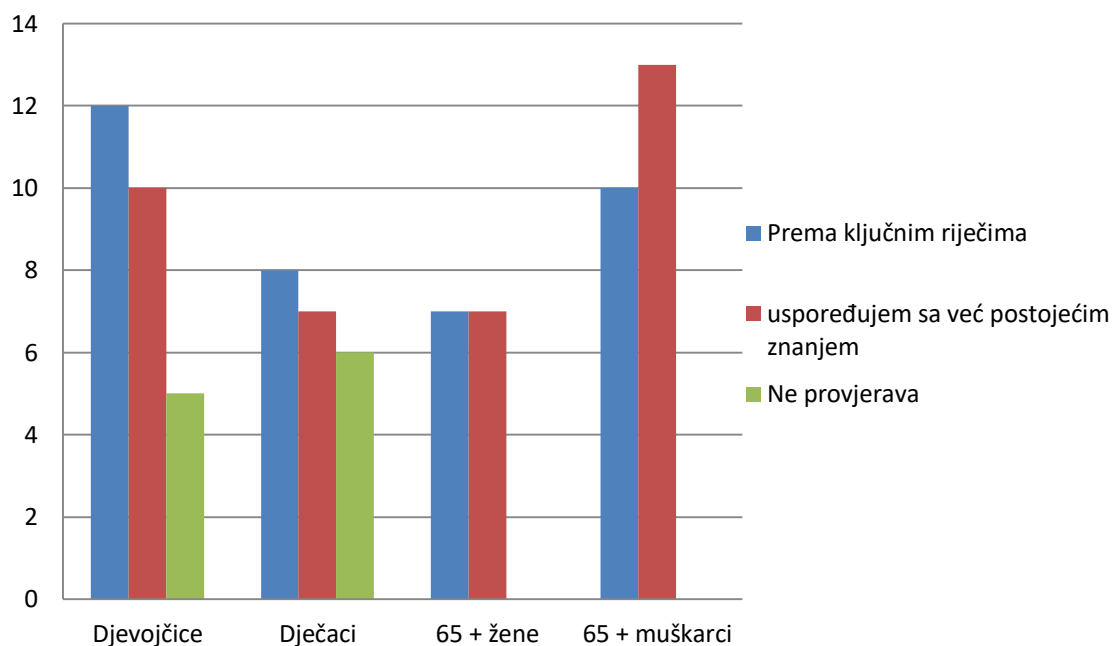
Osobe treće životne dobi odgovorile su na slijedeći način. Provjeravaju uvijek 28 (18 muškaraca i 10 žena), ponekad provjerava njih 16 (10 muškaraca i 6 žena), a nikada ne provjerava 3 muškarca.

Kako provjeravate je li informacija koju ste pronašli vjerodostojna/točna? Ponuđeni odgovori bili su: Provjeravam spominju li se u odgovoru riječi iz pitanja, uspoređujem sa onime što već znam o pitanju, prepisujem sve što pronađem pod tim naslovom, Ne provjeravam uopće. Moguće je odabrati nekoliko odgovora.

Prema ključnim riječima bira 20 djece (12 djevojčica i 8 dječaka), njih 17 (10 djevojčica i 7 dječaka) bira odgovor uspoređujem sa dosadašnjim znanjem, 2 dječaka prepisuju sve što nađu pod tim naslovom, a Ne provjerava njih 9 (5 djevojčica i 4 dječaka).

Odrasli koriste informaciju na slijedeći način. Prema ključnim riječima bira njih 17 (10 muškaraca i 7 žena), njih 20 (13 muškaraca i 7 žene) uspoređuje sa onime što već zna o toj temi, nitko ne uzima u obzir sve informacije koje pronađe, njih 10 (2 žene i 8 muškaraca) se konzultira sa znancima ili obitelji.

Grafikon prikaza vrednovanja informacije

Uslijedila su i dva posljednja pitanja o upoznatosti s pojmom informacijske pismenosti, i mišljenje o tome koliko su pismeni. Djeca preskaču odgovore, odnosno obilježavaju ih crticom, 3 djevojčice napisale su da je to pismenost o informaciji, nekolicina odgovara sa „ne znam“.

Pripadnici treće životne dobi uglavnom su zamijenili sintagmu informacijske pismenosti sa informatičkom, odnosno svoju informacijsku pismenost povezuju sa vještinom mehaničkog pretraživanja Interneta, i u skladu s tim odgovaraju o stupnju svoje informacijske pismenosti. Polovica ih je kažu slabo pismena, ili nepismena, a druga polovica se smatra pismenom.

7. ANALIZA REZULTATA ANKETE

Provedeno istraživanje ima određena ograničenja i nedostatke. U istraživanju je korišten mali ($N = 83$) i namjerni uzorak zbog čega je generalizacija dobivenih rezultata ograničena samo na jednu narodnu knjižnicu, knjižnicu u zajednici.

Pitanja su osmišljena u svrhu provjeravanja glavnih faza informacijskog opismenjavanja koji su istaknuti u IFLA-inom standardu, a koji su navedeni u jednom od prethodnih poglavlja. Provjeravale su se navike pristupa informacijama, odnosno znaju li učenici definirati svoju informacijsku potrebu i mogu li je uspješno locirati, odnosno koje izvore koriste pri pretraživanju informacija. Prema drugoj istaknutoj fazi, ispitivao se njihov odnos prema pronađenim informacijama, odnosno vrednuju li ono što pronalaze te kako koriste te informacije.

Već je istaknuto kako je informacijska pismenost izuzetno važna jer priprema pojedince za daljnji osobni razvoj bez obzira na koju se razinu daljnjeg školovanja odluče. Razina informacijske pismenosti utvrđivala se provjerom istinitosti tri unaprijed postavljene hipoteza na temelju analize njihovih odgovora.

Prva hipoteza, djeca dobi 11-12 godina za pristup informaciji češće koriste Internet nego knjižnicu i druge izvore, a osobe treće životne dobi obrnuto, pokazala se netočnom.

Ako se od osoba Treće životne dobi i očekivalo da Internet kao izvor informacija koriste manje od ostalih izvora, a o razlogu od djece se očekivalo upravo suprotno. S obzirom da se radi o djeci koja su tek otpočela sa predmetnom nastavom, kao što je napomenuto, tek dobivaju uvid u samostalno ispunjavanje školskih zadaća, pretpostavljeno je da taj zadatak prihvaćaju sa ozbiljnošću i pridaju mu dodatnu važnost. Stoga su pitanja o korištenju Interneta i knjižnice, koncipirana na način da se dobije uvid u kvantitetu i kvalitetu korištenja suvremenih i tradicionalnih izvora znanja.

Na temelju njihovih odgovora možemo zaključiti kako se učenici svakodnevno koriste Internetom u različite svrhe, ali puno manje u svrhu samog učenja i ispunjavanja školskih obaveza nego što se to mislilo. Iako se smatra da je učenicima osnovne škole glavni izvor informacija Internet, pokazalo se da posjeduju kritički stav prema novoj i nepoznatoj informaciji, i da se za ispunjavanje školskih obaveza više pouzdaju u preporučenu literaturu i pomoć osoba od povjerenja.

U korist pobijanja prve hipoteze idu i odgovori koji su se odnosili na stav prema različitim izvorima, odnosno kojim izvorima učenici prvo pristupaju kada moraju riješiti neki informacijski problem. Kao sljedeći najčešći odgovor djeca su davala da traže pomoć nekog u obitelji, prijatelja ili učitelja, Internet je u zastupljenosti odgovora zauzeo tek predzadnje mjesto.

Najmanji postotak odgovora dobila je knjižnica – knjižničaru za pomoć će se obratiti svega nekolicina ispitanika. Time je potvrđena istinitost treće hipoteze, koja kaže kako *Korisnici narodne knjižnice nisu upoznati sa ulogom knjižnice u društvu, i ne koriste njezine usluge sveukupno.*

Ovo je vrlo uzbunjujući podatak jer nam pokazuje da je razina korištenja knjižnice među učenicima petog razreda osnovne škole vrlo niska, odnosno gotovo nepostojeća.

To je podatak koji pokazuje potrebu za upoznavanjem djece sa uslugama knjižnice i ulogom knjižnice u zajednici, te sa korištenjem i pretraživanjem informacija na mrežnim stranicama knjižnice. Učenici su dakle u samom početku obrazovanja „zakinuti“ za korisnost korištenja knjižnicom u informativne svrhe.

Niska zastupljenosti knjižnice u svrhu obrazovanja u početku druge polovine (5.- 8. razred) osnovnoškolskog obrazovanja, mogla bi također upućivati na nedostatak programa namijenjenih djeci osnovnoškolske dobi i/ili loše suradnje škola, odnosno profesora i knjižnice. O tome nam govore i odgovori na pitanje jesu li upućivani na uloge knjižnice u društvu. U prilog svakako ne ide niti loša motiviranost učitelja i profesora koji su odgovorni za sigurnost djece u vrijeme nastave, te nemaju osiguranu logistiku dolaska u prostor knjižnice na različita predavanja koja knjižnica organizira. To je podatak iz iskustva knjižnice u zajednici u kojoj sam osobno zaposlena.

Hipoteza da *djeca dobi 11-12 godina ne znaju vrednovati informaciju, nemaju kritički stav prema informaciji, a osobe starije životne dobi vrednuju informacije i imaju prema njima kritički stav*, pokazala se istinitom.

Djeca u vrlo malom broju provjeravaju istinitost informacije. Najveću zastupljenost dobio je odgovor ponekad, što bi moglo ukazivati i na nesigurnost u postavljeno pitanje.

Analiza rezultata istraživanja pokazala je kako djeca u dobi od 11 godina još nisu upoznata sa pojmom informacijske pismenosti, nisu upoznati niti sa pretraživanjem različitih

izvora, a stoga ni sa vrednovanjem informacija. Činjenica da pri odabiru izvora informacija djeca biraju provjerene izvore, odnosno one u koje imaju povjerenja, mogla bi značiti dvije teze. Prva da odabirom valjanog izvora zapravo vrednuju informacije, stoga i ne biraju neprovjerene izvore. U tom slučaju polovičan broj odgovora u korist uspoređivanja sa otprije stečenim znanjem biva značajniji u istraživanju informacijske pismenosti i konstruktivističkih pristupa učenju djece osnovnoškolske dobi.

Druga teza, ona vjerojatnija je, da učenici ne znaju artikulirati vlastitu potrebu te ih je potrebno poučiti kako će to učiniti. Problemski zadatak i literatura zadaje se od strane nastavnika, što umanjuje mogućnost istraživanja. Upravo zbog tog neznanja, učenici ne posežu sa istraživanjem različitih izvora. Učenike bi trebalo poučiti i načinima pretraživanja Interneta, ali ne samo na način kako je formulirano u sadašnjem planu i programu nastavnog predmeta Informatike za peti razred Osnovne škole, koji podrazumijeva mehaničku vještinu traženja informacija, nego kako formulirati svoj upit. Uloga poučavanja trebala bi biti dodijeljena i školskim knjižničarima, kao što to predlaže koncept uklopljenog knjižničarstva.⁶²

Također je zabrinjavajući podatak da skoro polovina ispitanika izjavljuje kako letimično pregledava tekstove tražeći konkretan pojam/temu koja im je potrebna, dok neznan broj ispitanika temeljito iščitava rezultate i vodi bilješke o pročitaneome. Takav stav prema pretraživanju informacija u ovoj dobi, navodi na ponavljanje rezultate mnogih istraživanja⁶³ provedenih među starijim učenicima, koji i u mladoj dobi na jednak način pretražuju informacije.

Odgovori na otvorena pitanja o poznavanju pojma i sintagme informacijske pismenosti gotovo su sto posto izostali, a oni koji su odgovorili, odgovorili su da ne znaju što je to, točnije da je to pismenost o informacijama. Ovo je samo pokazatelj kako sintagma informacijska pismenost izostaje u rječniku i rasporedu učitelja, koji su zapravo prva linija obrane od informacijske nepismenosti. Učenici nisu svjesni pogrešaka koje čine i kako zapravo površno pristupaju pretraživanju, odnosno istraživačkom načinu učenja.

---

⁶² Vidi bilješku pod brojem 42.

⁶³ Stropnik, Alka. Knjižnica za nove generacije: virtualni sadržaj i usluge za mlade. Zagreb: Hrvatsko knjižničko društvo, 2013.

U knjizi *Malo dijete Veliki istraživač*⁶⁴ stoji kako je dijete „(...)motivirano potrebom za ostvarivanjem sigurnosti koja nalaže da se istraži, upozna i razumije okruženje s dostupnim mu pojavama u njemu, da bi se moglo i predviđati i utjecati na predmete, događaje i pojave(...)“. Ako je dijete dakle motivirano za ostvarivanje sigurnosti, ono će istraživati. To vrlo vjerojatno znači da su se djeca negdje u periodu odrastanja, između vrtića i sredine osnovne škole prepustila sigurnosti ustanove učitelja, roditelja, ili koje druge osobe od povjerenja. No o tome će reći neka nova istraživanja.

Osobe treće životne dobi neočekivano pristupaju Internetu gotovo jednako koliko i drugim izvorima za pretraživanje informacija, iako se Internetom koriste puno manje nego djeca. Odgovori o korištenju Interneta u različite svrhe, navode na to da postoji jaz u informatičkoj pismenosti između osoba starijih od 65 godina i djece koja odrastaju s tehnologijom suvremenog svijeta, no polovica ispitanika ipak ne preza od služenja tehnologijom, i to prema odgovorima jednako u pretraživanju informacija kao i u zabavne svrhe. Za pretraživanje informacija najviše se služe ipak pretraživanjem knjiga i referentne zbirke, slijedi Internet, pa pomoć prijatelja i obitelji, a tek onda knjižnica i knjižničarke/i.

Osobe treće životne dobi predstavljaju osjetljivu skupinu korisnika, i da bi se podržala njihova želja i volja za aktivnim sudjelovanjem u društvu, knjižnica treba biti mjesto susreta, okupljanja, i učenja o novim načinima pristupa znanju.

Zastupljenost knjižnice i njezine uloge je ipak znatno veća nego kod djece osnovnoškolske dobi, kad se radi o posjetima i korištenju usluga knjižnice. Ali važno je napomenuti, usluga knjižnice u smislu njenih prvotnih usluga, odnosno najviše za cirkulaciju knjiga i periodike, ali i kao mjesto okupljanja.

---

⁶⁴ Došen Dobud, Anka. *Malo dijete veliki istraživač*. Zagreb: Alinea, 2005. Str. 13.

Što se tiče druge teze o tome da stariji imaju kritički stav prema informaciji, ona se potvrdila kao točna. Na pitanje kako provjeravaju vjerodostojnost informacija, nešto više od polovice ih uspoređuje sa stečenim znanjem, nešto manje od polovice istražuje po ključnim riječima, a ostatak se konzultira sa znancima, i obitelji. Nitko ne uzima u obzir sve informacije koje pronađe, što znači da znaju prepoznati informacijsku potrebu, suziti je i koristiti samo valjane podatke. Taj podatak ipak je za zahvaliti životnom iskustvu i stečenom znanju, više nego svjesno usvojenim metodama informacijske pismenosti, što je vidljivo iz odgovora na pitanja o upoznatosti sa pojmom informacijske pismenosti, odnosno stav o tome koliko su sami informacijski pismeni. Ti su odgovori dali uvid u nepoznavanje pojma, o manjku svjesnosti o stupnju vlastite informacijske pismenosti. Većina ih je informacijsku pismenost zamijenila s informatičkom, što na kraju i nije neuobičajeno. Ipak njihovo osobno zadovoljstvo vlastitim znanjem o pretraživanju je visoko. Više od polovine ispitanika izjavljuje kako su zadovoljni svojim pretraživačkim vještinama, nešto manji broj ih je zadovoljno, iako priznaju da se ponekad ne snalaze dovoljno dobro. Samo nekolicina svjesna je da se ne snalaze.

Na pitanje o načinima pretraživanja informacija njih polovica dalo je odgovor o letimičnom prelasku kroz tekstove, a nekolicina se bavi temeljitim iščitavanjem tekstova i vođenju bilješki. To znači da većina prednost daje jednostavnosti pretraživanja, ne pretjerano velikom zalaganju i brzini dolaska do informacija, što prije može značiti iskustvo nego li površnost u pretraživanju informacija. Taj podatak također, vezuje se na podatak o broju visokoobrazovanih osoba koje su sudjelovale u istraživanju, jednako kao i onih koji planiraju intelektualnu angažiranost u društvu. To navodi na promišljanje o tome kako je formalno obrazovanje, koliko god ex katedra bilo, pozitivno utjecalo na načine vrednovanja i korištenja informacije.

8. ZAKLJUČAK

Najkraće rečeno, informacijski pismena osoba jest ona osoba koja je naučila kako učiti. Ona zna učiti jer zna na koji je način znanje organizirano, kako naći informacije koje su joj potrebne i kako koristiti i preraditi nađene informacije na način da i drugi mogu učiti iz njih.⁶⁵ To je osoba pripremljena za cjeloživotno učenje jer uvijek može pronaći informacije potrebne za bilo koji zadatak ili odluku s kojima se susretne.

Bez obzira na sve manjkavosti obrazovnog sustava i zastarjelog kurikuluma, obrazovanje je važno. Ono ne znači samo pamćenje informacija, ono nudi svladavanje funkcionalnih vještina potrebnih za napredovanje u društvu i cjeloživotno obrazovanje: socijalizaciju, timski rad, uvažavanje mišljenja, komunikacijske vještine, odgovornost, poštivanje starijih, rješavanje problema, pismeno izražavanje, osnovna znanja iz širokog spektra područja.

Ako budućnost jedne države počiva na obrazovnom sustavu iste, onda je od izuzetne važnosti prikupljati podatke i poticati napredak i pozitivne promjene u sustavu obrazovanja. Tome ususret provedeno je i ovo istraživanja informacijske pismenosti učenika petih razreda osnovne škole i osoba treće životne dobi.

Cilj je istraživanja u ovom radu bio ispitati razinu informacijske pismenosti, i pri tom su postavljene tri hipoteze. Postavljene hipoteze pokazale su se točnima, što svakako ostavlja prostor za rad i napredovanje. Vezani su uz izvore koje drže vjerodostojnima, i nemaju istraživački pristup učenju. Izvore pretražuju letimično, po ključnim riječima, oslanjajući se na podebljane riječi u tekstu. Takav pristup informaciji pokazuje da se djeca dobi 11- 12 godina, u potpunosti pouzdaju u ponuđene izvore i informacije, i ne pokazuju interes za istraživanjem niti vrednovanjem informacije. Takav stav rezultat je neznanja o nepoznatom, neznanja o drugim možda boljim mogućnostima.

Ipak, kad se radi o informacijama koje ne koriste za školske obaveze, npr. informacije o filmu i glazbi, ili one potrebne za njihove hobije, spremni su istraživati, vrednovati i koristiti informaciju. Tada se, očekivano, više koriste Internetom nego drugim izvorima.

---

⁶⁵ Information Literacy Competency Standards for Higher Education. American Library Association. URL: <http://www.ala.org/Template.cfm?Section=Home&template=%2FContentManagement%2FContentDisplay.cfm&ContentID=33553#ldef>. (2018-02-18)

Osobe treće životne dobi teže se nose sa napretkom tehnologije, što im uvelike otežava i sužava prostor napretka i djelovanja. Pokazalo se da se jednako kao i djeca drže poznatih i vjerodostojnih izvora i nisu skloni istraživanju. No razlog tome je nešto drugačiji nego kod djece. Razlog tome je robovanje navikama, zatvorenost prema novom i nepoznatom, i stav da „*provjereno dobro, ne treba mijenjati*“.

S obzirom na ovo istraživanje koje je vezano uz ulogu knjižnice u poticanje informacijske i informatičke pismenosti naših najmlađih i najstarijih sugrađana, iako provedeno u samo jednoj knjižnici u zajednici, pruža podatke i izvodi zaključke poput:

- knjižnica nije prepoznata kao podrška obrazovanju
- potrebno je više poraditi na promicanju knjižničnih službi i usluga i to posebno u školama, ali i u medijskom prostoru, te u prostoru same knjižnice.
- potrebno je poticati suradnju obrazovnih ustanova i knjižnice
- naglašavati važnost istraživačkog pristupa učenju, važnost vrednovanja informacije i pravilnog korištenja iste
- poticati djecu i osobe treće životne dobi na cjeloživotno učenje

Smatrajući da je jedan od temeljnih ciljeva narodne knjižnice da sustavno obrazovanje korisnike, poticanje informacijske pismenosti i naglašavanje njezine važnosti u cjeloživotnom učenju, rezultate ovog istraživanja prihvaćamo kao kratak uvod u sveobuhvatnije analize.

LITERATURA:

- Bruce, Christine. Seven faces of information literacy in higher education. URL: <http://www.christinebruce.com.au/informed-learning/seven-faces-of-information-literacy-in-higher-education/> (2017-10-03)
- Došen Dobud, Anka. Malo dijete veliki istraživač. Zagreb: Alinea, 2005
- Jerčić, Maja; Sitar, Jelena. Učimo kako učiti: ŠTO je kvalitetno znanje i KAKO ga stjecati. Zagreb: Element: 2013.
- Gorman, Michael. Postojana knjižnica: tehnologija, tradicija i potraga za ravnotežom. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006.
- Herring, James E. Internetske i informacijske vještine: priručnik za učitelje i školske knjižničare. Zagreb: Nedičko Dominović, 2008.
- Hrvatska enciklopedija. URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62934> (2017-10-03)
- Huse, H.R. The illiteracy of the literate. New York: D. Appleton- Century, 1933
- Indir, Ida. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice.// Vjesnik bibliotekara Hrvatske. Vol.55 No. 1 listopad 2012. URL: <http://hrcak.srce.hr/93699> (2017-10-03)
- Information Literacy Competency Standards for Higher Education. American Library Association. URL: <http://www.ala.org/Template.cfm?Section=Home&template=%2FContentManagement%2FContentDisplay.cfm&ContentID=33553#ildef>. (2018-02-18)
- Lasić-Lazić, Jadranka; Špiranec, Sonja; Banek Zorica, Mihaela. Izgubljeni u novom obrazovnom okruženju – pronađeni u informacijskom opismenjavanju. Medijsko istraživanje. God.18, 1(2012), Str. 4. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/127116>
- Lau, Jesus. Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju : završna verzija, recenzirano 30. srpnja 2006. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.

- Machala, Dijana. Knjižničarske kompetencije: pogled na razvoj profesije. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2015.
- Projekt 65 plus. Radionica informacijske pismenosti za treću životnu dob. Knjižnice Grada Zagreba. URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/gradska-knjiznica/projekti-9689/65-plus-9690/9690> (2017-10-03)
- Purcell, K...(et all.). How teens do research in digital world: Part II: The mixed impact of digital technologies on student reasearch. URL: <http://www.pewinternet.org/2012/11/01/part-ii-the-mixed-impact-of-digital-technologies-on-student-research/> (16.1.18.)
- Stipetić Šušak, Jelena. Informacijsko opismenjivanje u narodnim knjižnicama. Hrvatsko knjižničarsko društvo. URL: http://www.hkdrustvo.hr/vbh_arhiva/vbh_2016_3-4/VBH_3-4_2016_93-102.pdf (2017-10-03)
- Stropnik, Alka. Knjižnica za nove generacije: virtualni sadržaj i usluge za mlade. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013.
- Špiranec, Sonja; Banek Zorica, Mihaela. Informacijska pismenost: teorijski okvir i polazišta. Zagreb: Zavod za informacijske studije, 2008.
- Špiranec, Sonja; Lasić – Lazić, Jadranka. Obrazovna uloga knjižnica: Priprema građana za Europu znanja. //Vjesnik bibliotekara Hrvatske 48, 1(2005), Str. 46-55. URL: [https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/141/vbh/God.48\(2005\),br.1](https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/141/vbh/God.48(2005),br.1)
- Tkalac Verčić, Ana; Sinčić Ćorić, Dubravka; Pološki Vokić, Nina. Priručnik za metodologiju istraživačkog rada: kako osmisлити, provesti i opisati znanstveno i stručno istraživanje. Zagreb: M.E.P. d.o.o., 2010
- Trivić, Miloš; Pavličević, Elizabeta; Mašće, Irena. E-obrazovanje osoba treće životne dobi. //Novi pristupi sustavu cjloživotnog obrazovanja/ Nadrljanski, Mila; Nadrljanski, Đorđe. Split: Redak, 2016. Str. 231-236

- Zubac, Andreja; Tufekčić, Anita. Informacijska pismenost u svijetu i Hrvatskoj.// Vjesnik bibliotekara Hrvatske 57, 4(2014), Str. 221-238. URL: <http://hrcak.srce.hr/142320> (2017-10-03)

UPITNIK ZA DJECU

Ovaj anketni listić nastao je u svrhu pisanja diplomskog rada. Njime se nastoji ispitati koliko su učenici petog razreda Osnovne škole informacijski pismeni. Anketa je anonimna i tvoji odgovori će se koristiti samo za potrebe ovog diplomskoga rada.

UPUTA: zaokruži odgovor koji si odabrao/la. Ondje gdje je tako navedeno, odaberi više odgovora.

Spol

1. Muški
2. Ženski

U kojem gradu živiš? _____

Koju srednju školu želiš upisati?

1. Gimnazija (nakon koje želim studirati)
2. Strukovna škola (npr. frizerka, automehaničar, medicinska sestra, vodoinstalater...)

Koliko često odlaziš u gradsku knjižnicu? (zaokruži jedan odgovor)

1. Svakodnevno
2. Jednom do dva puta tjedno
3. Rjeđe od jednom tjedno

U knjižnicu dolazim da bih (možeš zaokružiti više odgovora):

1. Posudio knjigu za lektiru
2. Čitao periodiku (Časopisi Smib, OK, Modra lasta...)
3. Pisao zadaću i učio
4. Družio se s prijateljima
5. Išao na multimediju (Play station, igrice na internetu)

Jesi li upoznat sa programima i uslugama koje nudi tvoja knjižnica?

(Možeš zaokružiti više odgovora)

1. Posudba knjiga i stripova
2. Posudba audiovizualne građe (DVD i CD)
3. Korištenje računala i mogućnost ispisa
4. Pristup internetu
5. Igranje play stationa
6. Druženje sa prijateljima u dječjem ili teen kutku
7. Čitanje popularnih dječjih časopisa (OK, Smib, Modra Lasta...)
8. Pomoć pri pisanju školskih zadaća i zadataka
9. Korištenje literature i građe za pomoć u pisanju školske zadaće (Drvo Znanja, Moj Planet, Enciklopedije, Rječnici)
10. Različite likovne i kreativne radionice koje knjižnica organizira
11. Književni susreti
12. Posjet izložbi

Je li te netko uputio na knjižnicu i pojasnio ti njezinu ulogu u društvu? (vidi usluge navedene u pitanju iznad) (Možeš zaokružiti više odgovora)

1. Da, roditelji
2. Da, učitelji/ profesori
3. Da, prijatelji
4. Da, vidio sam na TV-u
5. Da pročitao sam (U novinama, časopisu, na Internetu, Na plakatu)
6. Ne, nitko

Koliko često koristiš Internet? (zaokruži jedan odgovor)

1. Svakodnevno
2. Jednom do dva puta tjedno
3. Rjeđe od jednom do dva puta tjedno.

Za što najčešće koristiš Internet? (Možeš zaokružiti više odgovora)

1. Za pisanje školskih zadaća
2. Za igranje igrica
3. Za informacije iz svijeta glazbe i filma
4. Za komunikaciju sa drugima

Koje od slijedećih stranica na Internetu najčešće posjećuješ?

(Možeš zaokružiti više odgovora)

1. Youtube
2. Facebook
3. Imdb
4. Teen 385
5. Ok je Ok
6. Wikipedia
7. Google prevoditelj
8. Hrvatska enciklopedija
9. Lektire.hr
10. Sjedi 5
11. Ništa navedeno

Gdje tražiš informacije potrebne za pisanje školskih zadaća/ zadataka? (Možeš zaokružiti više odgovora)

1. Na internetu
2. Na mrežnim stranicama knjižnice
3. U školskim udžbenicima
4. Pitam knjižničarku/a za pomoć
5. Pitam profesoricu/a
6. Pitam nekog u obitelji
7. Pitam prijatelja

Kako tražiš informacije u tekstu/ odgovore na pitanja? (zaokruži samo jedan odgovor)

1. Letimično pregledavam tekst dok ne naiđem na traženi pojam
2. Temeljito čitam i zapisujem si bitne stvari
3. Ne snalazim se baš, ima previše informacija
4. Ne snalazim se baš, ima premalo informacija

Provjeravaš li je li informacija koju ste pronašli točna/ vjerodostojna prije korištenja? (zaokruži samo jedan odgovor)

1. Da, uvijek
2. Ponekad
3. Ne, nikad

Kako provjeravaš točnost/ vjerodostojnost informacije?

(Možeš zaokružiti više odgovora)

1. Prema ključnim riječima (one koje se pojavljuju u pitanju na koje tražim odgovor)
2. Odgovor koji sam našao usporedim sa onim što već otprije znam o tome
3. Prepisujem sve što nađem pod tim naslovom
4. Ne provjeravam

Prema tvom mišljenju, što je informacijska pismenost?

Smatraš li sebe informacijski pismenom osobom? Zašto?

Hvala na sudjelovanju!

.UPITNIK ZA OSOBE TREĆE ŽIVOTNE DOBI

Ovaj anketni listić nastao je u svrhu pisanja diplomskog rada. Njime se nastoji ispitati koliko su osobe Treće životne dobi informacijski pismene. Anketa je anonimna i vaši odgovori će se koristiti samo za potrebe ovog diplomskoga rada.

UPUTA: zaokružite odgovor koji ste odabrali/le. Ondje gdje je tako navedeno, odaberite više odgovora.

Spol

1. Muški
2. Ženski

U kojem gradu živite? _____

Koji je stupanj vašeg obrazovanja?

1. VSS
2. SSS
3. NKV

Koliko često odlazite u gradsku knjižnicu? (zaokružite jedan odovor)

1. Svakodnevno
2. Jednom do dva puta tjedno
3. Rjeđe od jednom tjedno

U knjižnicu dolazim da bih (možete zaokružiti više odgovora):

1. Posudio knjigu
2. Čitao periodiku (Dnevne novine, tjedne novine)
3. Koristio Internet i računalo
4. Družio se s prijateljima
5. Po informaciju

Jeste li upoznati sa programima i uslugama koje nudi vaša knjižnica?

(Možete zaokružiti više odgovora)

1. Posudba knjiga i stripova
2. Posudba audiovizualne građe (DVD i CD)
3. Korištenje računala i mogućnost ispisa
4. Pristup internetu
5. Igranje play stationa
6. Druženje sa prijateljima
7. Čitanje periodike (dnevne, tjedne, mjesečne)
8. Pomoć pri pisanju školskih zadaća i zadataka
9. Korištenje literature i referentne građe za pomoć u pisanju stručnih radova
10. Različite likovne i kreativne radionice koje knjižnica organizira
11. Književni susreti
12. Posjet izložbi

Je li vas netko uputio na knjižnicu i njezinu ulogu u društvu? (edukativna, informativna, povezujuća, potičuća) (Možete zaokružiti više odgovora)

1. Da, vidio sam na TV-u
2. Da, tijekom formalnog obrazovanja, učitelji/ profesori
3. Da, prijatelji
4. Da pročitao sam (U novinama, časopisu, na Internetu, Na plakatu)
5. Ne, nitko

Koliko često koristite Internet? (zaokruži jedan odgovor)

1. Svakodnevno
2. Jednom do dva puta tjedno
3. Rjeđe od jednom do dva puta tjedno.

Za što najčešće koristite Internet? (Možeš zaokružiti više odgovora)

1. U svrhu traženja informacija
2. Čitam/pregledavam zabavne stranice
3. Za komunikaciju sa drugima

Koje od slijedećih stranica na Internetu najčešće posjećujete?

(Možeš zaokružiti više odgovora)

1. Youtube
2. Facebook
3. Dnevne novine (Jutarnji list, Večernji list...)
4. Službene stranice javnih i gradskih službi
5. Wikipedia
6. Google prevoditelj
7. Hrvatska enciklopedija
8. Coolinarika
9. Bio vrt
10. Različite igre (kartaške, šah...)
11. Ništa navedeno

Gdje tražite informacije za informacijske upite o kojima niste dovoljno informirani?

(Možete zaokružiti više odgovora)

1. Na internetu
2. Na mrežnim stranicama knjižnice
3. U referentnim zbirkama
4. Pitam knjižničarku/a za pomoć
5. Pitam nekog u obitelji
6. Pitam prijatelja

Kako tražite informacije u tekstu/ odgovore na pitanja? (zaokružite samo jedan odgovor)

1. Letimično pregledavam tekst dok ne naiđem na traženi pojam
2. Temeljito čitam i zapisujem si bitne stvari
3. Ne snalazim se baš, ima previše informacija
4. Ne snalazim se baš, ima premalo informacija

Provjeravate li je li informacija koju ste pronašli točna/ vjerodostojna prije korištenja? (zaokružite samo jedan odgovor)

1. Da, uvijek
2. Ponekad
3. Ne, nikad

Kako provjeravaš točnost/ vjerodostojnost informacije?

(Možeš zaokružiti više odgovora)

1. Prema ključnim riječima (one koje se pojavljuju u pitanju na koje tražim odgovor)
2. Odgovor koji sam našao usporedim sa onim što već otprije znam o tome
3. Prepisujem sve što nađem pod tim naslovom
4. Ne provjeravam

Prema vašem mišljenju, što je informacijska pismenost?

Smatrate li sebe informacijski pismenom osobom? Zašto?

Hvala na sudjelovanju!